

UVODNA RIJEČ

Štrik na političku karijeru

Piše: Jasna A. Petrović

Baš je dobro kad se parlamentarne stranke probude pred izbore pa počnu govoriti o umirovljenicima i starijim osobama. Dobro je i kad u svojim programima o mirovinskom sustavu i pravima umirovljenika imaju i kvalitetne inicijative kojima praktički predlažu iste modele kakve su godinama javno zagovarale umirovljeničke udruge Sindikat i Matica umirovljenika.

Dobro je i kada na političkoj sceni vlada ponuda od lijeva na desno, pa stariji građani, njih četvrtina svih glasača, mogu doista birati. Lijepo je i da prema najnovijim podacima CRO-Demoskopa HDZ ima 25,4 posto sigurnih glasača, SDP 15,5 posto, a Možemo 11 posto. Kad odmetnuti Socijaldemokrati Davorka Vidovića ne bi trošili svima nama vrijeme i novac na svojih 1,6 posto podupiratelja prema Crobarometru u kolovozu i vodili telefonske ankete ispitujući građane bi li oni radije Plenkovića ili Tedeschija za premijera, još bi SDP imao neke šanse. Ali sada je Grbin stavio štrik na vrat starijih birača.

Neki pametni savjetnik mu je rekao da na Svjetski dan prevencije suicida 10. rujna ove godine, objavi poruku autentične umirovljenice koja poručuje: "Bolje je štrik oko vrata, nego se mučiti. Radiš cijeli život pa umjesto da odmaraš i uživaš u mirovini, moraš strahovati hoćeš li imati za kruh." Grbin je ovime stavio štrik na svoju političku karijeru i ugrozio relativno dobar rejting svoje stranke. U zemlji u kojoj gotovo 40 posto svih samoubojica čine stariji od 65 godina, a velik broj njih kao način samoubojstva, neovisno o spolu, bira upravo štrik oko vrata, takva je reklamna poruka opasan okidač, štetna, glupa i promašena.

Gospodo političari, smrtnost starijih je već ionako porasla zbog siromaštva i depresije. Da, dijelom upravo zbog toga što nemaju dovoljno za zdravu hranu i lijekove. Što si ne mogu plaćati hitne pretrage, što su im djeca iselila ili ih nisu u stanju pomagati. Gospodo političari, ostavite stare na miru i stavite sebi štrik oko vrata. Štrik na kojem se lagano ljuljajte dok ne pukne.

U OVOM BROJU:

**NACIONALNO VIJEĆE
ZAHTJEVI UMIROVLJENIČKIH
UDRUGA**

**Nećemo Vladine
mrvice**

UMIRANJE II. STUPA

**Kako se vara naivan
narod**

**MIROVINSKE IDEJE SA SVIH
STRANA (1)**

**MOŽEMO?
Možda možemo!**

INTERVJU

DR.SC. LJUBO JURČIĆ, EKONOMIST

**Najveći udar
inflacije
osjećaju
umirovljenici**

SLUČAJ

**Dala kćeri stan,
ostala bez skrbi**

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika Hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

ZAHTJEVI UMIROVLJENIČKIH UDRUGA

Nećemo Vladine mrvice

U ponedjeljak 4. rujna 2023. godine održana je 13. sjednica Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe. Najvažnija točka dnevnog reda, zahtjevi umirovljeničkih udruga SUH-a i Matice stavljena je na kraj s obzirom na važnost tih zahtjeva.

Prvo se krenulo s točkom dnevnog reda „Paket prijedloga izmjena zakona za unapređenje II. i III. mirovinskog stupa” kojeg je prilično jednostrano prikazao u svojoj prezentaciji posebni savjetnik u Kabinetu Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike Josip Majher, zbog čega je na inicijativu predstavnika SUH-a nakon izlaganja pokrenuta rasprava. Cilj Majherove prezentacije bilo je stvaranje pozitivne slike oko obveznog II. stupa, iako u svom izlaganju nije omogućio detaljne uvide u ogromne gubitke mirovinskih fondova u 2021. i 2022. godini.

Mamac se povećava

Kazao je kako se kreće s izmjenama zakona kojim će se mirovinski dodatak za II. stup koji je dosad iznosio 20,25 posto podići na 27 posto, što znači da će se izjednačiti s dodatkom za I. javni stup. Također, onima koji u trenutku umirovljenja se odluče za dvostupačnu mirovinu umjesto dosadašnjih 15 % sada će se omogućiti 20 % jednokratne isplate ukupno kapitaliziranih sredstava u II. stupu.

Majherovo objašnjenje kako se tako pomaže umirovljenicima da upravljaju sa svojim novcem, zatvore kredit i sl. kritizirala je predsjednica SUH-a Jasna Petrović, kazavši kako cilj mirovinskih sustava je osigurati dostojanstvenu starost, a ne bacati mamce ljudima koji nemaju novca te ih privlačiti s jednokratnom isplatom keša. Mirovina ne služi za dugove i potrošnju. Kazala je i kako je u ovoj godini 80 posto svih novoumirovljenih izabralo isključivo mirovinu iz prvog stupa, što je samo dokaz da se II. stup samoukinuo i da je ovo pokušaj spašavanja tog stupa na račun povećanja javnog duga.

Nije tu kraj primamljivim ponudama zakonskih izmjena, pa se tako predlaže opcija isplate mirovine bez usklađivanja s inflacijom, gdje bi iznos mirovine u startu bio veći, ali jednak tijekom cijelog vremena isplate, što opet otvara mogućnost gubitaka za korisnike u razdobljima visoke inflacije. Novosti su i mogućnost izabiranja povoljnijeg fonda bilo kada tijekom godine (a ne samo u mjesecu rođenja), ali i da će fondovi moći trgovati nekretninama, što otvara vrata visokorizičnim ulaganjima.

18 centara za starije

Nakon rasprave o II. stupu, državni tajnik Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike Ivan Vidiš održao je izlaganje o „Izgradnji i opremanje centara za starije osobe”. Naime, u planu je izgradnja 18 centara za starije osobe diljem Hrvatske, gdje će se osigurati bolja dostupnost integrirane cjelovite skrbi za starije osobe unapređenjem infrastrukture za pružanje socijalnih usluga diljem Hrvatske. Cilj je osigurati institucionalnu skrb smještajem za 1.849 starijih osoba, ali će ti centri nuditi i druge usluge, poput usluge dnevnog ili poludnevnog boravka, prehrane

i pomoći u kući, čime je u planu osigurati skrb za još 4.549 starijih osoba.

Poštom do nacionalne naknade

Ravnateljica Uprave za mirovinski sustav Melita Čičak pak izlagala je o prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe na kojem je radila i posebna radna skupina na kojoj su uvaženi svi zahtjevi umirovljeničkih udruga. Tako će se ublažiti kriteriji za dobivanje te naknade od 1. siječnja 2024. godine. Pa će se tako uvjet od 20 godina neprekidnog prebivališta na području RH prije podnošenja zahtjeva smanjiti na 10 godina, te povećati prihodovni cenzus – umjesto jednog iznosa nacionalne naknade po članu kućanstva u prethodnoj kalendarskoj godini mjesečno, on će se sada udvostručiti te će dakle iznositi 300 eura po članu kućanstva.

Trenutni iznos nacionalne naknade od 120,71 eura će se povećati na 150 eura, te će se usklađivati jednom godišnje u siječnju prema stopi promjene indeksa potrošačkih cijena, s time da prvo usklađivanje kreće od 1.1.2025. godine.

Ono što je važno je što će se na zahtjev korisnika omogućiti besplatna isplata te naknade putem pošte, što do sada nije moguće. Naime, mnogi siromašni starci i starice u izoliranim područjima Hrvatske nemaju bankovni račun zbog čega dosad nisu mogli ostvariti pravo na tu naknadu.

U srpnju 2023. godine ovu naknadu koristilo je 6.841 korisnik, a procjene su da će sljedeće godine zbog zakonskih izmjena, to pravo ostvariti oko 13.400 korisnika.

Piletić o uspjesima Vijeća

Sjednici je prisustvovao i ministar Marin Piletić, koji je naveo sva postignuća Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije

**ZAKONSKI RAST MIROVINA
Usklađivanje 8,42 posto**

Na 30. sjednici Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje održanoj 23. kolovoza 2023. donesena je Odluka o aktualnoj vrijednosti mirovine (AVM) od 1. srpnja 2023. koja je povećana za 8,42 posto te sada iznosi 11,77 EUR / 88,68 kn, dok jedna godina staža za najnižu mirovinu sada iznosi 12,13 EUR / 91,39 kn. Riječ je o zakonskom usklađivanju mirovina koje prati rast cijena i plaća prema nepovoljnoj formuli 70:30, čime i dalje opada udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći.

Prosječna mirovina ovim usklađivanjem tako je porasla za 35 eura, sa 415 na 450 eura. Prosječna najniža mirovina koju prima čak 305 tisuća umirovljenika porasla je za 24,50 eura sa 291,46 na 316 eura. Prosječna mirovina za one sa 40 i više godina staža porasla je za 48 eura, sa 573 na 621 euro, dok jedino zadovoljni mogu biti bivši saborski zastupnici kojima će prosječna mirovina od 1.723 eura porasti za 145 eura, na 1.868 eura.

osobe od 2021. do 2023. godine, poput usklađivanja mirovina prema izmijenjenoj i povoljnijoj formuli (70:30), proširenju kruga umirovljenika koji mogu raditi uz isplatu mirovine na korisnike obiteljske mirovine, povećanja obiteljske mirovine za 10 % te mogućnost korištenja 27 % dijela obiteljske mirovine za preživjelog partnera.

Povećana je i tzv. bonifikacija s 0,34 % na 0,45% po svakom mjesecu kasnijeg odlaska u mirovinu, dodatno su povećane najniže mirovine za 3 %, isplaćeno je pet jednokratnih dodataka na mirovine, ukinut je zdravstveni doprinos od 3 \$ te se postupno ukida smanjenje mirovina prema posebnim propisima za 10 %. Ministar se zahvalio i SUH-u i Matici na svojim prijedlozima i suradnji.

Šest zahtjeva umirovljeničkih udruga

Posljednja točka dnevnog reda bili su zahtjevi umirovljeničkih udruga, SUH-a i Matice, gdje su predsjednice SUH-a i MUH-a te glavni tajnik SUH-a iznijeli prijedloge za poboljšanje materijalnog stanja umirovljeničke populacije te su svoje zahtjeve predali ministru i ostalim članovima ministarstva u pismenom obliku. Tako je Petrović ponovila dugogodišnji zahtjev da se uvede nova formula usklađivanja mirovina, kojom bi se mirovine usklađivale u 100-postotnom iznosu povoljnijeg indeksa rasta - cijena ili plaća, a za one s nižim mirovinama do 300 eura uskladile bi se za 120 % povoljnijeg rasta indeksa, a onima od 301 eura do 550 eura za 110 %, jer bi tako barem malo preokrenuli trend, te bi umjesto opadanja vrijednosti mirovina u odnosu na plaće konačno imali rast tog udjela koji je od 2016. i dolaska HDZ-a na vlast pao sa 42,8 % na samo 35,99 % u lipnju ove godine (sve mirovine prema ZOMO). Također, zatraženo je da se uz redovno usklađivanje dvaput godišnje uvede i izvanredno konvergencijsko usklađivanje, i to svako u iznosu od 6 posto te da se tome pridoda preostali dug od prvog pogrešnog izračuna prve aktualne vrijednosti mirovine (AVM) od 10,5 posto, čime bi se kroz pet godina dosegao cilj koji je u svojim temeljnim dokumentima postavio HDZ od 60 posto udjela prosječne mirovine u prosječnoj plaći, a što je ujedno i prosjek EU.

13. mirovina odmah

Predsjednica MUH-a Višnja Fortuna prezentirala je zahtjev za uvođenje 13. mirovine, po uzoru na brojne EU zemlje, ujedno kritizirajući čak pet isplata jednokratnih dodataka, s obzirom da su tim isplatama obuhvaćeni samo oni s nižim mirovinama, a zaboravljen je srednji sloj umirovljenika koji su također na udaru poskupljenja. Zato je zatraženo zakonsko reguliranje dodatne godišnje mirovine, kako se

ne bi ovisilo o političkim i populističkim odlukama Vlade.

Zatraženo je i ukidanje penalizacije za 210.800 prijevremenih umirovljenika, koji su doživotno kažnjeni zbog preranog odlaska u mirovinu, iako u većini slučajeva to nije bilo njihovom krivicom, nego zbog stečaja njihovih tvrtki. Petrović je kazala kako ZOMO jasno propisuje da se izračun mirovine vrši na bazi uplaćenih doprinosa i staža, pa nema razloga uskraćivati umirovljenicima nešto što su zaradili, pa je primjerice nepravedan nerazmjer da netko tko je penaliziran za dvije godine prijevremenog umirovljenja prima umanjenje doživotno. Prihvaćanjem našeg zahtjeva i promjenom ZOMO-a od 1.1.2024. penalizacija za muškarce bi se ukinula kad bi napunili 65 godina, a za žene sa 63 godine i šest mjeseci starosti, a od 2030. kad svi napune 65 godina.

Dostojanstvena minimalna mirovina

Predstavnici umirovljeničkih udruga zatražili su i da se ukine diskriminacija svih majki koje su u mirovinu otišle prije 1. siječnja 2019. godine, jer one ne ostvaruju pravo na dodani staž od šest mjeseci po djetetu, za razliku od onih koji su se umirovili od tog datuma, a zatraženo je i da se ukine porez na mirovine za sve umirovljenike koji godišnje uprihode do 25.000 eura, s obzirom da povećanjem osobnog odbitka od nove godine na 560 eura 850.000 umirovljenika ionako neće plaćati porez jer imaju mirovine niže od tog iznosa.

NOVI PAKET MJERA

Šesta jednokratna naknada za umirovljenike

U mirovljenici s mirovinama do 300 eura, dobit će jednokratnu naknadu od 160 eura, a oni od 301 do 435 eura – 120 eura; od 435 do 570 eura – 80 eura naknade, te, na kraju, za mirovine od 570 do 700 eura, isplatit će se po 60 eura. Točno dovoljno za božićni ručak!

Za kraj, glavni tajnik SUH-a Knežević je izložio i zahtjev za uvođenjem minimalne mirovine koja bi iznosila 40 posto minimalne bruto plaće (700 eura) za osnovnih 15 godina staža, a zatim bi se za svaku dodatnu godinu staža dodavala jedna aktualna vrijednost mirovine koja trenutno iznosi 11,77 eura. Primjerice, netko sa 30 godina staža bi dobio za osnovnih 15 godina staža 280 eura te za još 15 godina staža 176,55 eura, što bi mu jamčilo minimalnu mirovinu od 456,55 eura. Ovaj model za razliku od sadašnjeg modela najniže mirovine, povećao bi iznos najnižih/minimalnih mirovina za 90 do 100 eura i osigurao dostojanstveniji život umirovljenicima.

Nakon izlaganja umirovljeničkih predstavnika ministar Piletić kazao je kako će njegovo ministarstvo proučiti sve zahtjeve umirovljeničkih udruga te izračunati koliki bi financijski učinak imali na državni proračun, te da će na sljedećoj sjednici Nacionalnog vijeća obavijestiti o mogućim daljnjim koracima. Zapravo, ministar ništa konkretno nije obećao niti dao rokove za prihvaćanje prijedloga umirovljeničkih udruga. No, ne bude li konkretnih akcija na sljedećoj sjednici sigurno je da će umirovljenici u velikom broju već ove jeseni izaći na ulice.

MOŽEMO? Možda možemo!

Od ovog broja Glas umirovljenika pratite i komentirati javne istupe političkih stranaka o mirovinskom sustavu.

Mnoge su se političke stranke odlučile na izradu ili javnu prezentaciju svojih mirovinskih programa nadomak izbora. Čak 1,2 milijuna glasača umirovljenika nisu zanemarujuća brojka.

Zastupnici stranke Možemo su 6. rujna 2023. poručili da je nužno usklađivanje mirovina s rastom plaća i stvarnim iznosom umirovljeničke potrošačke košarice te ustvrdili da je, umjesto dodataka, nužno sistemsko dizanje mirovina kako bi u četiri godine one porasle deset posto. Tu i nema bitne razlike onome što su predložile umirovljeničke udruge SUH i MUH, barem kad je riječ o prestanku plaćanja tzv. jednokratnih dodataka te o potrebi sistemskog podizanja mirovina.

Slično i neslično

'Možemo' smatra da je deset posto sistemskog povećanja kroz četiri godine, uz redovito usklađivanje, posve dovoljno. SUH i MUH pak predlažu veće povećanje koje bi izvanrednim povećanjem vrijednosti AVM dva puta godišnje, kroz pet godina, dovelo do udjela prosječne mirovine u prosječnoj plaći od 60 posto (kad se uračuna i 10,5 posto preostalog duga još od prvog netočnog izračuna AVM (prve aktualne vrijednosti mirovine), a što je europski prosjek.

Ekonomski stručnjak 'Možemo' Damir Bakić predlaže istovremeno dva načina usklađivanja: da se mirovine usklađuju „dosljedno“ prema plaćama, odnosno, kaže, prema „stvarnom iznosu umirovljeničke potrošačke košarice“. Usput tek, mnogi su sindikati i umirovljeničke udruge u Europi pokušavali izračunati tzv. umirovljeničku košaricu, a najdalje je odmakao austrijski OEGB, ali se to nije pokazalo dobrom matematikom. Točno je da u umirovljeničku košaricu ulaze poglavito hrana, režije i lijekovi, no SUH i MUH i dalje predlažu svoj model po kojem će se mirovine usklađivati u stopostotnoj vrijednosti rasta povoljnijeg indeksa, cijena ili plaća, a dodat će se i socijalna dimenzija od 110 odnosno 120 posto rasta za one najugroženije, jer ipak, riječ je o prvom mirovinskom stupu koji ima elemente ne samo međugeneracijske, već i unutargeneracijske solidarnosti.

Ne postoji „puna mirovina“

Zanimljivo je, međutim, da se 'Možemo' rezolutno protivio uvođenju tzv. 13. mirovine, što je uobičajena, čak zakonski propisana praksa u 12 članica EU, a u dvije se isplaćuje čak 14 mirovina godišnje, te njihov iznos, za razliku od „socijalnih jednokratnih dodataka“ ulazi u prosječnu mirovinu. Ta 13. mirovina može biti isplaćena po različitim modelima, kao 100 eura plus 15 posto osobne mirovine, ili pak kao postotak ukupne, pa čak i kao skalirani nominalni iznos, ali i tada mora ući u zbir mirovine.

Gospodin Bakić je, dakako, u pravu kad naglašava kako je stvarni indikator stanja mirovinskog sustava u svakoj zemlji odnos mirovine i plaće, no on to ograničava na tzv. punu starosnu mirovinu, iako takav termin ne postoji u hrvatskom zakonodavstvu. Taj udjel je, prema njemu, 48 posto. E, tu se, nikako ne slažemo s gospodinom Bakićem, pogotovo ne zato

što bi po njegovoj računici 'Možemo' dizalo mirovine za 10 posto samo tim tzv. starosnim umirovljenicima.

Pa hajdemo vidjeti kako to on obrazlaže: "Imamo 516 tisuća umirovljenika u punoj starosnoj mirovini, s prosječnim stažem nešto iznad 31 godine i prosječnom mirovinom 553 eura naspram prosječne plaće od 1.150 eura, a naš je plan te starosne mirovine podignuti za deset posto tako da nakon tog povećanja njihov odnos prema prosječnoj plaći bude 53 umjesto sadašnjih 48 posto". Mi, pak, tvrdimo kako starosnih umirovljenika ima 691.279, a u tu kategoriju ulaze i prijevremeni starosni umirovljenici koji imaju čak 36 godina radnog staža, a mirovina im je penalizirana tako da prosječno iznosi 510 eura. Dok, SUH i MUH traže da se penalizacija ukine postizanjem dobi za tzv. puno umirovljenje sa 65 godina, čini se da bi gospodin Bakić ostavio njihovu penalizaciju, najčešće kao doživotnu kaznu, iako prema anketama koje je SUH provodio čak 80 posto prijevremenih umirovljenika su žrtve prisilnog slanja u mirovinu, stečajeva i hrvatske privatizacije po kunu, po babi, stricu i stranci.

Bilo bi dobro da preispita svoju računicu, kako to da godina rada onih sa 31 godinom staža je vidljivo viša od godine rada prijevremenih umirovljenika koji su radili pet godina više?!

Formula tople vode

Najviše iznenađuje Bakićev osvrt na drugi mirovinski stup kad naglašava da je „godinama bio sustavno potkopavan“, pa se sada u ime 'Možemo' raduje što će se mirovine iz drugog stupa povećati na teret državnog proračuna po visivanjem mirovinskog dodatka sa 20,25 na 27 posto. Da, nevjerojatno je da nije upućen da su gotovo sve postkomunističke zemlje koje su početkom dvadesetog stoljeća pod pritiskom MMF-a i Svjetske banke uvele taj, po svima, štetan skupi stup, u međuvremenu isti ili ukinule, ili reformirale u dobrovoljni ili ga zamrznule. Ili je zaboravio kako je drugi stup u Hrvatskoj nastao na oduzimanju četvrtine doprinosa za javni stup, i teško ga se može doživjeti kao privatnu štednju.

A da ne pričamo o visokom tranzicijskom trošku, političkim propalim investicijama i dugovima, te njegovom samoukinuću prijelazom čak 80 posto svih novoumirovljenih natrag u prvi stup, jer je naprosto povoljniji, ma koliko su i te mirovine bijedne i niske. Da, tu ostaje nedorečeno pitanje vrijednosnog sustava te ekonomskog i političkog profila 'Možemo', ali i očiti manjak socijalne osjetljivosti za rastuću stopu siromaštva 65+.

Jasna A. Petrović

Kako se vara naivni narod bez prava na izbor

„Točku dnevnog reda ‘Paket prijedloga izmjena zakona za unapređenje II. mirovinskog stupa’ zapravo treba preimenovati u šlauf za spašavanje obveznog drugog mirovinskog stupa koji se zapravo već – samoukinuo“, tako je reagirala predsjednica Sindikata umirovljenika Hrvatske Jasna A. Petrović odmah na početku 13. sjednice Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, održane 4. rujna 2023.

Naime, posebni savjetnik u Kabinetu Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike Josip Majher je vrlo jednostrano prikazao važnost drugog obveznog mirovinskog stupa kao presudnog za stabilnost budućih mirovina, a da nije omogućio detaljni uvid u ogromne gubitke svih obveznih mirovinskih fondova u 2021. godini, ali i nastavak s gubitcima u 2022., te najvećim padom zabilježenim kod obveznih mirovinskih fondova kategorije C gdje je izloženost obvezničkim tržištima najveća, a najviše je onih pred umirovljenjem upravo u toj kategoriji.

Prešućeno je i da su mirovinski fondovi drugog stupa sami sebe ukinuli, jer čak 80 posto svih novoumirovljenih odlazi natrag u prvi stup, jer im je takva mirovina povoljnija. Prešućeno je da zemlje poput Češke i Slovenije nisu niti uvele obvezni drugi stup, a većina drugih, poput Poljske, Slovačke, Mađarske, Estonije ih je ukinula, a druge su ih većinom zamrznule. Samo Hrvatska, gle izraza, unapređuje drugi mirovinski stup, i to na račun svih građana. Naime, tzv. mirovinski dodatak koji je za drugi mirovinski stup iznosio 20,25 posto, a za prvi javni stup 27 posto, sada se izjednačuje i to na račun – svih građana, na račun javnog duga.

Mirovina za šoping

I to nije sve, ako izaberete mirovinu iz dva stupa, od 1.1.2024. dobit ćete čak 20 posto svoje „ušteđevine“ u kešu! Pa ćete moći poplačati dugove ili pak ići u veliki šoping. Koga briga što će vam mirovine bitno opasti i imat ćete čast biti među onima koji su daleko na dnu ispod linije rizika od siromaštva. A posve je jasno da je funkcija mirovine osigurati sigurnost u starosti ili za slučaj smrti, a ne za pokrivanje dugova

ili potrošnju. No, Vladu kao da to nije briga, već je i ovoga puta pogodovala financijskoj industriji u rukama inozemnih vlasnika i glasnogovorniku Svjetske banke za Hrvatske Zoranu Anušiću, s kojim se više ne slaže niti njegova Svjetska banka, a pogotovo ne Međunarodna organizacija rada. No, glavno da se slažu fond-menadžeri koji imaju visoka primanja, i još više bonuse.

Idu još neke izmjene, kao npr. da ćete moći izabrati povoljniji fond (A, B ili C) bilo kada tijekom godine (a ne samo u mjesecu rođenja), da nećete plaćati ulaznu naknadu, da ćete imati predstavnika korisnika u upravnom tijelu svoga fonda, da će „vaš“ fond moći trgovati nekretninama itd. Sve su to slabašni mamci za spašavanje drugog mirovinskog fonda, kad je već posve jasno da je riječ o prevarantskom financijskom proizvodu financijske industrije koji nema budućnosti ni za sljedećih 20 godina, jer je rođen na prevarantskom modelu. Naime, od ukupnog doprinosa od 20 posto za prvi javni mirovinski stup u startu je oteto 25 posto (5 posto doprinosa) koji je iz državnih ruku predat u ruke stranih fond-menadžera, da bi onda oni taj isti državni novac posuđivali natrag državi da bi mogla isplatiti mirovine, ali uz kamatu i do 7 posto u ponekim fazama. Kako to nazvati drukčije nego kamataranjem vlastite države?!

K tome je dobar dio tog izvorno državnog novca potrošen i za politički uvjetovane investicije, za spašavanje nekih banaka ili propalih firmi, a time su samo povećavani gubitci, kao i vrijednost obveznih mirovinskih fondova. Zašto je Vlada sada prihvatila zahtjeve

obveznih fondova za bitne promjene ka vraćanju umirovljenika iz dva stupa? Zato što su mirovinski fondovi počeli odbijati otkupljivati svaku političku investiciju koju bi im predložila Vlada, kao npr. Fortenovu. AZ fond je odbio avanturu kupnje dijela Sberbanke, a sada im se malo mora izaći u susret, kaj ne. K tome im se omogućava ulaganje u nekretnine što se smatra ipak špekulativnim biznisom, a sigurno ne utječe osobito dobro na stabilnost mirovinskih fondova koji poput talijanskih čak 45 posto ulažu u nekretnine.

Da su majmunj plesali

I onda šef HANFA-e Ante Žigman s ponosom priča kako drugi stup ima 2,2 milijuna korisnika i kako dobro zarađuje, a onda na skromnom postu dr. znanosti Saše Aksentijevića pročitate sljedeće: Danas sam baš gledao, u Raiffeisen II. stupu sam od početka, dakle dva desetljeća. Ukupan prinost u ovom trenutku iznosi 50 %, a ‘posve slučajno’, inflacija u istom periodu, službeno, iznosi 50 %. Da sam obitelji makakija dao limene lončice i obukao ih u livreje, te stavio na ulicu ispred Raiffeisena da skaču gore dolje i vrte vergl, zaradili bi više u 20 godina.“

Zanimljivo. I baš u trenutku kad se sada pojavila nada da će se mirovinska reforma urušiti sama od sebe, kada se skoro više od 80 % novih umirovljenika vraća u 1. stup, kreće nova intervencija Vlade koja javnim novcem spašava 2. stup uvodeći dodatak i na mirovine iz 2. stupa, ali i još neke mjere, da bi one bile atraktivnije. Tu je i poseban mamac za buduće umirovljenike od 20 % trenutne isplate. Toliko o uspješnosti 2. stupa koji je trebao spasiti javne financije i javni mirovinski sustav. Toliko o drugom mirovinskom stupu, prema riječima profesora emeritusa Željka Garače. No, neće ta bajka trajati drugo. Ako su gotovo sve europske zemlje koje su pod pritiskom MMF-a i Svjetske banke prije 20 godina krenule u ovaj propali eksperiment prešle s obveznog na dobrovoljni drugi mirovinski stup, uskoro će to i Hrvatska. Ili će opet Vlada izmisliti novu formulu tople vode?

Najveći udar inflacije osjećaju umirovljenici

■ Državni zavod za statistiku (DZS) objavio je prvu procjenu indeksa potrošačkih cijena, prema kojem je u srpnju stopa inflacije iznosila 7,4 posto u odnosu na srpanj 2022. godine, dok je u odnosu na prethodni mjesec, to jest lipanj ove godine, bila viša za 0,3 posto. Stopa inflacije na godišnjoj razini smanjila se tako osmi mjesec zaredom, nakon što je u studenome prošle godine dosegla rekordnih 13,5 posto. Procijenjena godišnja stopa inflacije za skupinu u kojoj su hrana, piće i duhan iznosila je 11,5 posto, za industrijske neprehrambene proizvode bez energije 8,5 posto, za usluge 7,7 posto, dok je kod energije zabilježen pad za 1,7 posto, navodi DZS. Koliko su ti podaci doista realni i za koliko bi godišnje trebale rasti mirovine ako bi se htjelo pratiti punu inflaciju? Vlada sada širi kampanju kako su rekordno „podigli“ mirovine za čak 8,42 posto...

Ti podaci su realni prema usvojenoj metodologiji procjene inflacije. Temelj metodologije je potrošačka košarica u kojoj se u prosjeku nalazi grupa proizvoda koje troši prosječni potrošač u Hrvatskoj. Čini mi se da u reprezentativnu košaricu za praćenje potrošačkih cijena ulazi oko 900 proizvoda. To je prvi element izračuna inflacije. Drugi element je udio pojedinog proizvoda u ukupnoj košarici, tako da se dobije ponderirani prosjek. Dakle, radi se o prosjecima: prosječna košarica, prosječna plaća, prosječna potrošnja. Problem nastaje kada se prema prosjecima određuje politika. Prosjeci ne određuju stvarnu strukturu potrošnje. Struktura potrošnje svakog pojedinog potrošača ovisi o razini njegovog dohotka (naravno i od bogatstva). Potrošači s ispodprosječnim i niskim dohotkom imaju veći udio hrane i komunalija u svojoj potrošačkoj košarici, tako, kad bi cijena hrane rasla koliko i inflacija ona bi bila veći udar na potrošače s ispodprosječnim nego s iznadprosječnim dohotkom. Kad cijene hrane rastu više od inflacije, što je sada slučaj, taj udar je još veći. Hrvatske mirovine su daleko ispod prosječne hrvatske plaće, tako da najveći udar inflacije osjećaju umirovljenici. Za očuvanje standarda umirovljenika (zbog ispodprosječnih primanja) nije dovoljno podignuti mirovinu za iznos inflacije.

Pored toga dugotrajnija i veća inflacija, što je sada slučaj, mijenja i strukturu i pondere prosječne potrošačke košarice i košarice pojedinih dohodovnih grupa, što bi također trebalo uzeti u obzir kod vođenja politike usklađivanja mirovina s inflacijom.

Umirovljenici ne kupuju avione

■ Rastu cijena najviše pridonosi rast cijena u kategoriji hrane, koje su i u srpnju rasle za dvoznamenkastu stopu. Primjerice, cijene u skupini hrana, piće i duhan rasle su 13,6 posto u odnosu na isti mjesec prošle godine. To znači da u kategoriji hrane cijene rastu gotovo dvostruko većim stopama od prosječne inflacije. Ne bi li trebalo iz „zbirne“ matematike maknuti avione, i željeznice, i za usklađivanje mirovina staviti stvarne troškove koji se odnose na umirovljenike, jer oni više ne troše na odjeću, bijelu tehniku, namještaj, već za hranu i lijekove, a to je najviše raslo.

U pravu ste. Iz mog prethodnog odgovora proizlazi da je prosječna potrošačka košarica samo statistička kategorija koja se ne mora poklapati s potrošnjom niti jednog potrošača. U vođenju realnije politike treba imati više „potrošačkih košarica“ prema dohodovnim grupama stanovništva

uključujući, možda, dvije, tri „umirovljeničke košarice“ za umirovljenike koji imaju mirovine ispod prosječne hrvatske plaće, i prema inflaciji tih košarica voditi politiku usklađivanja mirovina i drugih kompenzacijskih mjera. To bi bila neka vrsta „strukturne politike mirovina“ prema strukturi umirovljenika.

■ Sir je od početka krize poskupio više od 66 posto, u odnosu na kraj ožujka poskupjela je i zubna pasta za više od 232 posto. Limun je skuplji oko 135 posto, kelj za više od 115 posto, a jedna vrsta paštete je skuplja za 111 posto. Pazite, to su podaci s vladine stranice 'Kretanje cijena'. Kako je onda moguće da misle kako bi usklađivanje na bazi prvih osam mjeseci iz 2022. godine moglo biti dovoljno za umirovljenike s prosječnom mirovinom od 413,99 eura u lipnju 2023. godine. Čak 36,4 posto svih umirovljenika je 2022. godine bilo u zoni siromaštva, a sada je već blizu 40 posto. Kako zaustaviti kontinuirano siromašenje starijih od 65 godina?

Za zaustavljanje kontinuiranog siromašenje starijih nužni uvjet su veće stope rasta gospodarstva, a dovoljni uvjet je kvalitetan mirovinski sustav i socijalna politika. Postojeće stope gospodarskog rasta nisu ni blizu dovoljne, a po svemu sudeći, nažalost, neće biti dovoljne niti u budućnosti. Zadovoljavajuća stopa rasta hrvatskog gospodarstva sljedećih desetak godina trebala bi biti prosječno oko 7% godišnje. Sada se kreće oko 2-3%, što je „prirodna“ stopa rasta hrvatskog gospodarstva, koja bi se ostvarivala da i nema Vlade. Mogućnosti, tj. nacionalne resurse, za takve stope imali smo do prije nekoliko godina. Nedostajala je samo pametna, i na znanosti, struci i hrvatskim specifičnostima, u okviru EU, koncipirana hrvatska ekonomska politika. Kako je takva politika izostala, Hrvatska je ostvarivala niske stope rasta, a sada masovno gubi resurse: radnu snagu, stanovništvo, proizvodne kapacitete i uskoro će početi gubiti zemlju. Za zaustavljanje takvih negativnih trendova treba obrazovati kadrove (ne samo stjecati diplome) i organizirati institucije i politike s jasnim ciljem.

Dobrim željama do većih mirovina?

■ Udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći iznosi za lipanj 35,99 posto, dok je u Luksemburgu taj udjel u plaći čak 89 posto. Zatim slijede Španjolci sa 76 te Grci i Talijani sa 75 posto udjela mirovine u plaći. I onda većina iznad 50 posto, a mi smo pri dnu. Hajdemo u zemlje bivše Jugoslavije: Tako je prosječna neto plaća u Sloveniji za veljaču 2023. iznosila 1.391,65 eura, a prosječna mirovina 792 eura, što čini udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći od 56,9 posto, a u Srbiji 46,5 posto i sada je opet bitno porastao. U Federaciji BiH 52 posto, a u Makedoniji u siječnju 52,2 posto. I crnogorski udjel od 48,5 posto je bitno viši od onoga u Hrvatskoj. U programu Vjerodostojno još prije izbora 2016., HDZ i predsjednik Vlade RH naveli su kao jedan od ciljeva iznose mirovina čak do 60% plaće. Stvarnost vidite. Kako to komentirate?

Do mirovine od 60% plaće dolazi se politikom ubrzanog razvoja, a ne samo dobrim željama. Država ima „fiksne“ troškove: vanjska i unutarnja sigurnost, administracija, infrastruktura, zdravstvo, obrazovanje itd., tj. javna dobra i usluge koje država mora osigurati svojim građanima. Troškovi tih dobara i usluga u pravilu su određeni prirodnim uvjetima, brojem stanovnika i standardom tih usluga, a ne

nacionalnim dohotkom. Budući da je hrvatski nacionalni dohodak nizak (među najnižim u EU), onda nedostaje novca za povećanje udjela mirovina u plaćama. Tako da obećanje povećanja udjela mirovina u plaći, ako iza tog obećanja ne stoji konzistentna razvojna (ekonomska) politika ostaje „pusto“, nerealno predizborno obećanje, što nije korektno prema vlastitom narodu i to najosjetljivijem njegovom dijelu.

■ *Sindikata umirovljenika Hrvatske predlaže hitne izmjene modela usklađivanja sa sadašnjeg od 70:30 posto, što jamči samo kontinuirani pad realne vrijednosti mirovina, pa stoga umirovljeničke udruge traže da se mirovine odmah počnu usklađivati u 100-postotnom iznosu povoljnijeg indeksa rasta – cijena ili plaća, i to sve dok traje inflacija. Također, vodeći računa o onim najugroženijim, kao jednu vrstu socijalne mjere, predlažemo uvođenje socijalnog faktora povećanja mirovine, i to da se onima koji imaju mirovine do 300 eura usklađuju za 120 % povoljnijeg rasta indeksa, a onima od 301 eura do 550 eura za 110 %, jer bi tako barem malo preokrenuli trend, te bi umjesto opadanja vrijednosti mirovina u odnosu na plaće konačno imali rast tog udjela. Kako to komentirate?*

Slazem se, s tim što ne mogu ići u detalje. Ali moji prethodni odgovori su u skladu s ovim prijedlozima. Treba imati u vidu da su mirovine civilizacijski doseg brige o ljudima starije dobi, prije svega humana, a tek onda financijska kategorija. Samo je pitanje političke odluke, odnosno redosljeda političkih ciljeva i sposobnosti ostvarivanja tih ciljeva. Za ostvarivanje ciljeva suverena država nema vanjskih prepreka. Jedina prepreka je sposobnost Vlade da organizira državu i donese efikasne politike koje će voditi ka ostvarivanju ciljeva.

Trinaesta mirovina je realna – odmah!

■ *S obzirom na realno siromaštvo umirovljenika, te ponavljani zahtjev Europske komisije za postizanje adekvatnosti mirovina u Hrvatskoj, samorazumljivo je kako nova vrijednost AVM od 11,77 eura nije adekvatno, te bi barem dva puta godišnje trebalo, uz navedeno inflacijsko usklađivanje,*

uvesti i konvergencijsko usklađivanje AMV-a, i to u sljedećim godinama dok se ne postigne proklamirani cilj - prosječna mirovina u iznosu od 60 posto prosječne plaće. Teško da bi Vlada prihvatila rast odmah na 15-17 eura, pa bi to dodatno usklađivanje primjerice planski za 1.1.2024. podiglo AVM na razinu koja bi jamčila dostizanje 39 posto udjela prosječne mirovine u plaći, i tako dalje sve do ispunjenja predizbornog obećanja iz 2016. godine. Što kažete na ovu ideju?

Budući da je inflacija povećala prihode proračuna i budući da postoji mogućnost povlačenja velikih novčanih sredstava iz EU: višegodišnjeg financijskog okvira i fonda Nove generacije, postoje velike mogućnosti za postizanje adekvatnosti mirovina. U tu svrhu Vlada bi trebala napraviti širi „financijski plan“ Hrvatske, širi od proračuna, za sljedećih deset, a detaljni za narednih pet godina.

■ *Umirovljeničke udruge pregovaraju u okviru Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe i za uvođenje 13. mirovine, kao što je imaju gotovo sve EU zemlje, a koja također može biti u postupnom, skaliranom iznosu, npr. prve godine 25 posto, druge 50 itd. Tražimo i hitno ukidanje plaćanja poreza na mirovine za sve umirovljenike koji uprihode do 25.000 eura godišnje (umjesto Zakonom o porezu na dohodak predviđenih 50.400 €). Porez na mirovine ne plaća se u mnogim europskim zemljama, Slovačkoj, Bugarskoj, Irskoj, Malti itd., ili je pak bitno niži nego u Hrvatskoj, ili pak ima cijeli sustav odbitaka i povoljnosti za starije osobe. S obzirom da porez od početka 2024. godine ionako ne bi plaćalo oko 850.000 umirovljenih prema ZOMO-u (s mirovinama ispod novouvedene granice osobnog odbitka od 560 eura), ukidanje plaćanja poreza za gotovo sve preostale umirovljenike ne bi bitno teretilo državni proračun.*

Mislim da je uvođenje 13. mirovine od iduće godine realno. Imajući u vidu moj odgovor na prethodno pitanje, mislim da postoje dobri uvjeti da se od naredne godine promijeni i porezni status mirovina prema zahtjevu umirovljeničkih udruga.

Drugi stup – nesretan i štetan!

■ *Poznato nam je kako je hrvatska financijska industrija izvršila snažan pritisak na hrvatsku Vladu za jačanje drugog obveznog stupa iako su ga ukinule kao obavezan gotovo sve zemlje koje su ga uvele. Tako će u jesen biti na raspravi uvođenje obveznog dodatka na mirovinu iz drugog stupa sa 20 na čak 27 posto, kao da su svo vrijeme plaćali doprinose u prvi javni stup. Nije li to nova pljačka javnog mirovinskog stupa, posve nesuvisla u trenutku kad je u prvoj četvrtini godine čak 84 posto svih novoumirovljenih odabralo vratiti se u prvi stup?*

Drugi mirovinski stup je jedna nesretna i vrlo štetna odluka hrvatske politike, za koju očito nema snage da je ispravi. Temelj drugog stupa je jedna vrsta stvorene „novčane iluzije“ da se novac proizvodi iz novca i oko toga se u Hrvatskoj stvorila „nova ekonomska znanost“ koja nema veze s ekonomijom. Naime, kad je uvodila drugi mirovinski stup (2002.), Hrvatska tada niti ikad kasnije nije imala zadovoljen niti jedan ekonomski uvjet za njegovu društveno-ekonomsku efikasnost. Osnovni financijsko-ekonomski uvjeti su: visok BDP po stanovniku (po današnjim cijenama preko 30 tisuća eura), suficit u državnom proračunu veći od iznosa izdvajanja za drugi mirovinski stup,

Kako izračunati 13. mirovinu

suficit u prvom mirovinskom stupu, nizak javni dug, zadovoljavajuće, stabilne i dugoročno održive stope rasta, razvijeno i stabilno tržište kapitala, itd. Ni jedan od ovih uvjeta Hrvatska nikad nije zadovoljavala.

Naime, drugi mirovinski stup nema gdje ulagati u Hrvatskoj da bi se taj uloženi novac uvećao do odlaska osiguranika u mirovinu. Umnožavanje novca, prebacivanjem s računa jedne financijske institucije na račun druge, bez ulaganja u proizvodnju je čisti spekulacijski posao. Financiranje državnog duga je ulaganje u prošle troškove države, a ne u budućnost. Najveći paradoks drugog mirovinskog stupa u Hrvatskoj je da je on posuđivao novce državi da pokrije javni dug koji je on proizveo, još uz kamatu!? Da ne povjeruješ!

Posljedica uvođenja drugog mirovinskog stupa je povećanje deficita državnog proračuna, povećanje javnog duga što su jedini razlozi zašto je Hrvatska ušla u prekomjerni deficit i makroekonomske neravnoteže i morala provoditi „oštre“ mjere stezanja potrošnje: ograničavanje rasta mirovina, plaća u javnoj upravi, infrastrukturnih investicija itd. Jedan od najznačajnijih uzroka iseljavanja mladih iz Hrvatske je drugi mirovinski stup. Stanje na računima fondova drugog mirovinskog stupa je gotovo jednako javnom dugu hrvatske države koji je drugi stup proizveo. Pored toga, drugi mirovinski stup uzeo je četvrtinu prihoda prvom mirovinskom stupu i njega bacio u još veći deficit i proglašavan je prvi stup neodrživim, iako je najveću štetu mirovinskom sustavu, javnim financijama i značajno dijelu hrvatskog gospodarstva nanio drugi mirovinski stup. I danas kad gotovo svi vide neefikasnost i višestruku štetnost drugog mirovinskog stupa za hrvatsko društvo i državu, iznenađuje nereagirane Vlade. Priča se o reformama. Jedna od velikih pozitivnih reformi u Hrvatskoj bilo bi ukidanje drugog mirovinskog stupa.

Jasna A. Petrović

Najveći su frajeri stručnjaci i političari koji pred mikrofonima pametuju kako 13. mirovina neće riješiti problem siromaštva, pa kako je to bez veze i bespotrebno; što će to umirovljenicima, kad su oni tu gdje jesu, već treba brinuti o budućim umirovljenicima. Zaboravljaju pogledati „preko plotu“ u Europsku uniju i vidjeti kako u različitim oblicima ta 13. mirovina postoji u polovici svih članica, a u dvije čak i 14 mirovina godišnje. Pa neka pogledaju kako je Mađarska uvela prije tri godine 13. mirovinu u četiri rate, ali dok je prve godine isplaćeno samo 25 posto te mirovine, već iduće je odlučeno kako ju treba isplatiti u cijelosti, kao stvarnu 13. mirovinu.

No, hrvatska Vlada uporno, sada već šesti put zaredom, isplaćuje jednokratni dodatak za najsiromašnije umirovljenike u četiri različita iznosa – ovisno o visini mirovine, no taj dodatak ne ulazi u prosjek osobne mirovine. Razgovarali smo sa stručnjacima kako bi najuputnije bilo izračunati 13. mirovinu. Pa, eto, nekih varijanti.

Kao božićnica?

Kao i većina zemalja, 13. mirovina bi trebala biti isplaćena svakog prosinca svim umirovljenicima u iznosu jednakom individualnoj mirovini za prosinac, jer ako se isplaćuje iz mirovinskog fonda, treba odgovarati izračunu same mirovine temeljem staža i uplaćenih doprinosa. To je oko 600 milijuna eura. Tom bi se isplatom pokrilo i barem jedno od dva godišnja konvergentna izvanredna usklađivanja kako bi se sadašnji udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći od 40,76 % u godinu dana povećao na 44 %.

Već u 2024. možemo s jednom 13. mirovinom i jednim izvanrednim usklađivanjem doći do udjela prosječne mirovine u prosječnoj plaći od blizu 47 posto. Takvo je očekivanje vjerojatno jer bi zahtijevalo već u sljedećoj godini isplatu dvije dodatne pune mirovine svim umirovljenicima. Zato je daleko realnije ove brojke svesti na četvrtinu, čime bi se ciljani udjel mirovine u plaći od 50 posto, postigao do kraja 2027. godine.

Ukoliko se umirovljeničke udruge izbore za prvu božićnicu već u prosincu ove godine, za one umirovljenike koji su se u

njoj umirovili, 13. mirovina treba i može biti razmjerna broju mjeseci od umirovljenja do kraja 2023.

Kao prvo izvanredno usklađivanje?

Moguća je i isplata 13. mirovine (u sljedećim godinama) u iznosu prema individualnoj mirovini kao konvergenijsko usklađivanje u dvije godišnje rate (isplaćene u siječnju i srpnju 2024. pa nadalje). Tu se na neki način izlazi u susret Ministarstvu financija jer bi te isplate bile u siječnju prema mirovini za period od srpnja do prosinca prethodne godine, a onaj dio isplaćen u srpnju prema mirovini od siječnja do lipnja.

Treće, moguća je i model (božićnica + uskrsnica) npr. po formuli svakom umirovljeniku 100 eura + 35 % individualne mirovine. Svaka od tih isplata bila bi oko 300 milijuna eura. Okvirni račun: Milijun i sto tisuća umirovljenika puta 100 eura iznosi 110 milijuna eura. A 35% od 600 milijuna je 195 milijuna eura, dakle ukupno 305 milijuna eura.

Napomena: Isplata božićnice bila bi u prosincu. Druga isplata bolje bi došla npr. u lipnju ili srpnju, kao u Portugalu u Španjolskoj, ali možda se lakše opravdava nazivom uskrsnica s isplatom oko Uskrsa (što je naročito pogodno 2024. tj. prije izbora).

Formula u tri dijela

Nije loša niti formula 13. mirovine u tri dijela po formuli božićnica (100 eura + 15% individualne mirovine), uskrsnica (100 eura + 15% individualne mirovine) + 'regres za godišnji odmor' (100 eura + 15% individualne mirovine). Svaka od njih iznosi oko 200 milijuna eura, tj. ukupno 600 milijuna eura dodatnog iznosa za HZMO godišnje.

Ove četiri varijante podrazumijevaju godišnji iznos od 150 do 600 milijuna za 13. mirovinu. Za sve varijante koje nisu stvarna 13. individualna mirovina nego isplate kao božićnica + uskrsnica ili slično, tj. s jednim nominalnim dijelom istim za sve umirovljenike, svakako se treba zahtijevati neoporezivost, iako se generalno treba i dalje inzistirati na ukidanju oporezivanja mirovina ili barem povećanju osobnog odbitka na 25.000 eura godišnje.

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske
Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica
Uređuje: Uredništvo
Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb
 Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.
 Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202
 E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr
Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: Odranska 18, Odra 10020 Novi Zagreb

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet, oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica www.suh.hr): za jednu stranicu 580 eura; za pola stranice 440 eura i za četvrtinu stranice 290 eura.

Knjigom protiv živciranja

Da imam više vremena sigurno bih se učlanio u knjižnicu i čitao više knjiga, misli su i rečenice brojnih hrvatskih građana. No, da li doista višak vremena znači i povećani interes za čitanjem knjiga odlučili smo provjeriti u zagrebačkoj gradskoj knjižnici na Starčevićevom trgu. S obzirom da odlaskom u mirovinu većina umirovljenika ima više vremena nego prije, zanimalo nas je kakva je struktura čitalaca gradskih knjižnica.

No, stručna suradnica za Knjižnicu grada Zagreba zadužena za odnose s javnošću Janja Maras iznenadila nas je podatkom da tek 12,24 posto članova gradskih knjižnica su osobe starije od 60 godina, pogotovo jer se zna da osobe starije od 65 godina čine 23 posto stanovništva Hrvatske. Ne vodi se statistika i podaci o stupnju obrazovanja i zanimanja korisnika, no četiri od pet umirovljenika s kojima smo pričali su visokoobrazovani, što i ne iznenađuje.

Od pravnika do liječnice

Prvi umirovljenik, 74-godišnjak nam nije htio „otkriti“ svoje ime i prezime, ali je kazao kako je od 2019. godine u mirovini, da je pravnik po struci, i da je već sa 26 godina postao sudac.

„Evo, četvrtu godinu sam u mirovini, ali sam se tek u ožujku ove godine učlanio u knjižnicu. Razlog je što sam odlučio ne gledati televiziju i čitati vijesti na internetu, jer ne želim više gledati političare. Želim nadoknaditi sve ono što nisam ranije stizao, pročitati sve knjige koje želim“.

Kaže kako je zadovoljan s iznosom mirovine, ali je to posljedica što je cijeli radni vijek navodno dodatno uplaćivao doprinose, u suprotnom sad bi preživljavao s niskom mirovinom. Ubrzo se pozdravio s nama i otišao s jednim Matoševim djelom u ruci.

Jasminka Cesar (68 godina) kaže da u prosjeku jednom tjedno dolazi u knjižnicu po novu knjigu. Čita uglavnom beletristiku. Čitala je i prije umirovljenja, ali ne ovoliko kao sad. Diplomirana je ekonomistica, radila je u državnom arhivu te je sa 65 godina otišla u mirovinu.

„Imam dvoje odrasle djece, jednog unuka. Nađem vremena za knjigu, to me opušta i zabavlja“.

Kazala nam je i kako ima mirovinu od 700 eura i da bi joj za normalan život s obzirom na današnje cijene i troškove života trebalo najmanje 1.000 eura. Svjesna je kaže i da prosječna mirovina iznosi svega 450 eura, te kaže da je to prestrašeno i da ne zna kako ti ljudi preživljavaju.

Jedan 64-godišnjak nije se htio pred-

staviti, ali nam je kazao da dolazi ovisno o brzini čitanja i veličini knjige. Zanima ga uglavnom povijest. U invalidskoj je mirovini 12 godina te kaže kako jedva preživljava s 500 eura te bi se rado zaposlio na pola radnog vremena, ali ne može zbog invalidnosti, jer bi mu oduzeli mirovinu. Prije je radio kao autolakirer.

Nobelovke i hrvatski književnici

Još jedna umirovljenica htjela je ostati anonimna. Po struci je liječnica neurologinja.

„Ja čitam intenzivno cijeli moj život. To me oduvijek zanimalo i ispunjavalo. Razradila sam svoj neki sistem. Npr. prvo čitam sve nobelovke, pa onda se odlučim za Norvežane, pa onda za neke druge. Jako cijenim i hrvatske književnike, Ferića, Pavičića, Jergovića, Šnajdera“.

Tijekom radnog vijeka kaže radila je uvijek „48 sati dnevno“. Radila je kao liječnica, sudski vještak, predavala na tri različita fakulteta. Ne čudi stoga što joj je i mirovina prihvatljiva, iznosi čak 2.000 eura.

„Svjesna sam kako imam iznadprosječnu mirovinu i da živim za naše prilike jako dobro te da je puno umirovljenika koji su vrijedno radili i imaju mizerne mirovine i apsolutno Vlada treba reagirati i osigurati svima dostojanstven život. Smeta me i što u hrvatskom zdravstvu vlada kaos, potrebno ga je reformirati“.

Ne dolaze umirovljenici u Gradsku knjižnicu samo čitati knjige, neki su, poput 80-godišnjeg Velimira Rovine, inženjera građevine, svakodnevno u knjižnici gdje čitaju dnevna izdanja hrvatskih novina.

„Zanimaju me dnevno-politička zbivanja, ali to ne znači da ne čitam i knjige. Ali njih ne posuđujem nego one koje mi se svide kupim u knjižari i onda imam u svojoj kolekciji“.

Projekt „65 plus“

Još od 2008. godine grad Zagreb provodi projekt „65 plus“ kojem je cilj društvena integracija osoba starije životne dobi. Projekt obuhvaća sedam programa, među njima i program Knjigom do vrata u koji je uključeno 10 gradskih knjižnica, koje dostavljaju knjige korisnicima deset domova za starije osobe, ali i osobama koje živi u privatnim kućama ili stanovima.

„Sistem je takav da nam iz doma pošalju popis knjiga koji žele čitati njihovi korisnici te im mi to dostavimo. I ja osobno sam zadužena za dostavu knjiga jednoj starijoj gospođi koja ne živi u domu. Cijeli projekt je malo stao zbog pandemije korone, ali je sada opet sve živnulo, te već vidimo povećani interes“, govori nam Marijana Rogić Bocchetti, jedna od voditeljica programa u Gradskoj knjižnici.

Na mjesečnoj bazi domovima se dostavlja i višak časopisa, zvučna građa za one u stacionaru, a projektom se organiziraju i razne radionice, satovi informacijske pismenosti te izložbe. S obzirom na razgranatu mrežu od preko 40 gradskih knjižnica, kao i mogućnost dostave knjiga na kućnu adresu za one manje mobilne, pravo je vrijeme da još više umirovljenika i starijih osoba učine isto kao i umirovljenik na početku ovog teksta te izgase televizore i ne gledaju vijesti koje ih živciraju te se više prihvate čitanja knjiga koje će ih opustiti i poboljšati im kvalitetu života.

Igor Knežević

Dala kćeri stan, ostala bez skrbi

S očajem u glasu nazvala nas je 85-godišnja Splitska Filipina Jeličić koja već tri godine pokušava razvrgnuti ugovor o doživotnom uzdržavanju koji je potpisala sa svojom kćeri, a kojim se obvezala da će kći dobiti njezin stan od 62 kvadrata u Splitu u zamjenu za uzdržavanje do smrti. U ugovoru potpisanom u kolovozu 2018. godine tako piše kako će se kći o majki brinuti u potpunosti, te joj pružati svu njegu i pažnju u starosti i bolesti, kao i brinuti se i održavati predmetni stan.

Iste godine Filipina se razboljela te sve teže hoda i ustaje iz kreveta zbog polineuropatije zbog čega koristi i tronožac za pomoć u hodaњу. No, kaže nam Filipina, vrlo brzo nakon što je potpisala ugovor pokazalo se da kći ne ispunjava svoje obveze, što ju je jako razočaralo.

Kći je proglasila ludom

„Kći je bila opunomoćena na moju mirovinu te je do podizanja tužbe ona plaćala sve račune od moje mirovine, dakle mojim novcem. Nikad mi nije kupovala hranu jer nije bilo ni potrebe. Imam prijatelja već 16 godina koji mi je i danas velika podrška, te sam s njim odlazila u kupovinu, a i danas kad sam slabo pokretna mi on kupuje namirnice. Ručak nikad nisam jela kod kćeri, jer ona dolazi kasno poslijepodne s posla. A sve ove godine sama plaćam za čišćenje stana. Sama sam prije čistila prašinu, ali danas više ne mogu.“

Kaže kako je pokušala ostvariti nagodbu s kćeri i dodati aneks u ugovor, no kći je odlučila ponuditi usluge pomoći u vrijednosti od samo 500 kuna, a kasnije i od 750 kuna mjesečno, no zbog mizernih iznosa Filipina je to odbila.

„Kap koja je prelila čašu“ dogodila se u lipnju 2020. kad su je kći i zet na jedvite jade povelili na rođeni Prvić, gdje je izrazila želju da obiđe grobove najmilijih. Tamo je i živnula te je počela uređivati dvorište oko kuće, no kći i zet su se ljutili i htjeli da leži i miruje, pa i da se ne susreće s poznatim i dragim ljudima.

Tada su se posvađale, a kad su se vratile u Split kaže kako joj je kći rekla da će je poslati u dom ili na psihijatriju ili će umrijeti sama, te je tada shvatila kako se ne može osloniti na kćer. Još dva mjeseca pokušavala je izgladiti situaciju sa kćeri, no kći ju je kaže praktički proglasila ludom, te je shvatila da je prepuštena sama sebi. Zbog toga je 11. kolovoza 2020. i angažirala odvjetnika kako bi poništila ugovor o uzdržavanju, no niti nakon četiri održana i tri odgođena ročišta i ispitanih nekoliko svjedoka ništa se nije dogodilo.

Normalna, ali povrijeđena majka

„Samostalno sam otišla i kod psihijatra i kod psihologa, i svi su mi rekli da sam normalna starija gospođa, ali da sam povrijeđena majka. A odvjetnik mi je rekao da će sudski proces trajati još najmanje dvije godine, jer mi je kći pozvala deset svjedoka, a ročište se održava tek svakih pola godine. Zbog toga sam i pisala predsjedniku suda da se ubrza proces, jer je izgledno da ga ovim tempom neću dočekati živa. Dobila sam odgovor da sud radi na slučaju kontinuirano, ali da zbog obimnosti dokaznog postupka predmet nije moguće završiti preko noći.“

Upravo zbog brojnih ovakvih slučajeva SUH godinama upozorava na potrebu donormiranja ugovora o doživotnom uzdržavanju, gdje između ostalog traži i da se sporovi

vezani uz tu vrstu ugovora rješavaju po hitnom postupku, te da se prvo ročište održi u roku od 15 dana, a presuda donese u roku od 6 mjeseci, računajući od dana podnošenja tužbe.

Ono što Filipinu još više boli je što je od svoje tri kćeri upravo ovoj s kojom je potpisala ugovor o uzdržavanju već prije darovala stan od 70 m² na drugom katu kuće u Prviću, te 25.000 m² zemljišta na Srimi, otočiću Zmajanu, otoku Prviću i otočiću Lupac, što vrijedi milijune eura.

„Priznajem da sam toj kćeri ostavila najviše, ali to je zato što živi stan odmah do mogeg u Splitu, pa mi je bila najbliža. Jedna kćer mi je umrla, a druga se naljutila na mene jer sam drugoj kćeri ostavila više nasljedstva nego njoj, pa je i ta kćer na listi svjedoka kćeri s kojom se tužim, te sam čula da su se njih dvije dogovorile da će podijeliti moj stan na pola.“

Što ako uspije na sudu?

Upitali smo Filipinu što bi napravila ako ipak uspije u sudskom sporu i poništi ugovor o uzdržavanju.

„To je moje osiguranje u starosti. Već sad sam teško pokretna, mirovina mi iznosi tek 500 eura mjesečno, i stan će mi poslužiti da ga mogu prodati ako budem morala ići u dom za starije osobe, ili oporučno ostaviti nekome svoj stan, ali koji će se stvarno brinuti za mene do smrti. Ja sam svoje kćeri i unuke dovoljno zbrinula i ostavila im dovoljno nasljedstva da mogu imati lagodan život.“

Filipina teško optužuje i splitski Općinski sud, odnosno sutkinju da je u sprezi s kćerinim odvjetnicima te da namjerno odugovlače s postupkom čekajući da ona umre i da se slučaj na taj način riješi. U trenutku pisanja ovog teksta Filipina je najavila da će početi sa štrajkom glađu ispred suda, kako bi ukazala javnosti na svoj slučaj.

„Moja djeca su postali moji zlostavljači. Ročišta će trajati bar još dvije godine, pa dok se donese presuda, pa žalbe, ja to živa neću dočekati“, s tužnim i ogorčenim glasom nam govori Filipina.

Nekad skladni obiteljski odnosi često budu narušeni kad se krene dijeliti imovina. Kad već više nema obiteljskog dogovora, tu bi trebala nastupiti država, odnosno sudstvo, koje bi u razumnom roku trebalo donijeti presudu, no to se, kao što vidimo ne samo u ovom slučaju, ne događa.

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRIOLOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U RUJNU 2023.

NOVINE U OBVEZnom ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU OD 1. TRAVNJA 2023. GODINE

(4. dio)

(Nastavak iz prošlog broja)

2. Ostale novine uvedene člankom 3. ZIDZOZO-a kojim je izmijenjen članak 7. ZOZO-a

Stavak 1. točka 1. izmijenjena je na način da status osiguranika u obveznom zdravstvenom osiguranju stječu osobe u radnom odnosu, službenici i namještenici i s njima, prema posebnim propisima, izjednačene osobe zaposlene **na državnom području Republike Hrvatske.**

Odredba je usklađena sa Zakonom o mirovinskom osiguranju i status **nije više uvjetovan sjedištem poslodavca u Republici Hrvatskoj.**

Stavak 1. točka 3. izmijenjena je na način da je definirano propisano da status osiguranika stječu osobe s prebivalištem, odobrenim stalnim boravkom ili dugotrajnim boravištem u Republici Hrvatskoj **zaposlene u drugoj državi članici ili ugovornoj državi** koje nemaju zdravstveno osiguranje nositelja zdravstvenog osiguranja države članice ili ugovorne države.

Dakle, osobe koje su zaposlene u trećim državama više ne mogu steći status osiguranika u obveznom zdravstvenom osiguranju Republike Hrvatske.

U skladu s ranije važećom odredbom, a zbog njezine neprecizne formulacije, status osiguranika su mogle steći i osobe zaposlene u trećim državama, odnosno državama s kojima Republika Hrvatska ni na koji način nema uređeno područje zdravstvenog osiguranja, a što je posljedično uvelike otežavalo odnosno gotovo onemogućavalo ostvarivanje odnosno realizaciju prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja.

Stavak 1. točka 4. također je usklađena sa Zakonom o mirovinskom osiguranju te članovi uprave trgovačkih društava, izvršni direktori trgovačkih društava, likvidatori i upravitelji zadruga stječu status osiguranika po tom osnovu ako nisu obvezno zdravstveno osigurani po osnovi rada **neovisno o tome da li su zasnovali radni odnos u vlastitom trgovačkom društvu ili kod drugog poslodavca.**

Prema ranije važećoj odredbi status prema navedenoj osnovi osiguranja obvezno su stjecali ako nisu bili obvezno zdravstveno osigurani po osnovi rada kod druge pravne ili fizičke osobe u Republici Hrvatskoj odnosno drugoj državi članici.

Stavkom 1. točkom 13. propisan je jedinstveni rok za prijavu HZZO-u od **30 dana.**

Slijedom navedenoga učenici i studenti više **nemaju**

rok od 90 dana za prijavu HZZO-u od dana isteka školske odnosno akademske godine u kojoj su završili redovito školovanje kako je to jedino za njih bilo regulirano člankom 7. stavkom 1. točkom 13. e) ZOZO-a.

Stavkom 1. točkom 28. kao osnova osiguranja propisana je i osnova za osobe koje **obavljaju udomiteljstvo kao zanimanje**, u skladu sa zakonom kojim se uređuje udomiteljstvo. Navedena osnova osiguranja nije novina budući da je ista uvedena u sustav obveznoga zdravstvenog osiguranja temeljem odredaba Zakona o udomiteljstvu, a ZIDZOZO-om je se samo usklađuje sa tim Zakonom u dijelu koji se odnosi na stjecanje statusa osiguranika u obveznom zdravstvenom osiguranju osoba koje obavljaju udomiteljstvo kao zanimanje (standardno udomiteljstvo i specijalizirano udomiteljstvo za djecu).

Međutim, potrebno je napomenuti da temeljem statusa osiguranika u obveznom zdravstvenom osiguranju osobe koje obavljaju udomiteljstvo kao zanimanje ostvaruju sva prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja kao i drugi osiguranici, **osim prava na naknadu plaće** za vrijeme privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad (u daljnjem tekstu: privremena nesposobnost) s obzirom na to da im sukladno Zakonu o udomiteljstvu naknada za rad pripada i za vrijeme privremene nesposobnosti za obavljanje udomiteljstva zbog bolesti sukladno propisima obveznoga zdravstvenoga osiguranja (članak 31. stavci 5. i 6.).

Navedenim je obuhvaćena i naknada plaće za vrijeme korištenja roditeljnog dopusta, kao prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja koja se isplaćuje na teret sredstava HZZO-a, a što je u skladu sa **Zakonom o roditeljskim i roditeljskim potporama** koji propisuje da udomitelj sukladno svom radnopravnom statusu ostvaruje samo vremenske potpore, ne i novčane.

2.1. Obveza osobnog javljanja HZZO-u radi zadržavanja statusa osiguranika u obveznom zdravstvenom osiguranju osoba izvan sustava rada

Status u obveznom zdravstvenom osiguranju ostvaren s osnovom nezaposlenosti više nije moguće dugotrajno i be-

IZ SADRŽAJA:

- Novine u obveznom zdravstvenom osiguranju od 1. travnja 2023. godine (4. dio)

- Prava osiguranika koji obavljaju poslove udomiteljstva

• Obveza osobnog javljanja HZZO-u radi zadržavanja statusa osiguranika

• Stjecanje statusa osoba nesposobnih za samostalan život i rad

zuvjetno zadržati već se uz dosadašnja postupanja HZZO-a u provjeravanju okolnosti temeljem koje je osobi utvrđen status u obveznom zdravstvenom osiguranju uvodi i dodatni mehanizam kontrole tih okolnosti na način da se iste provjeravaju i u osobnom kontaktu.

ZIDZOZO-om propisuje se **obveza osobnog pristupa HZZO-u osobama** koje su status osiguranika u obveznom zdravstvenom osiguranju stekle kao osobe s prebivalištem odnosno odobrenim stalnim boravkom ili dugotrajnim boravištem u Republici Hrvatskoj jer su se u propisanom roku prijavile HZZO-u:

- nakon prestanka radnog odnosa odnosno obavljanja djelatnosti ili prestanka primanja naknade plaće na koju imaju pravo prema propisima obveznoga zdravstvenog osiguranja
- nakon prijevremenog prestanka služenja vojnog roka odnosno dragovoljnog služenja vojnog roka ili nakon isteka propisanog roka za služenje vojnog roka odnosno dragovoljnog služenja vojnog roka
- nakon otpuštanja iz ustanove za izvršenje kaznenih i prekršajnih sankcija, zdravstvene ili druge specijalizirane ustanove, ako je bila primijenjena sigurnosna mjera obveznoga psihijatrijskog liječenja ili obveznoga liječenja od ovisnosti u zdravstvenoj ustanovi
- nakon navršениh 18 godina života
- nakon isteka školske godine u kojoj su završile redovito školovanje prema propisima o redovitom školovanju u Republici Hrvatskoj ili drugoj državi članici odnosno nakon položenog završnog ispita

Obveza osobnog pristupa HZZO-u radi provjere okolnosti na temelju kojih im je taj status utvrđen je **jednom u tri mjeseca**.

Tom prilikom utvrđuje se identitet osobe koja je pristupila u prostorije HZZO-a uvidom u osobnu iskaznicu, jer se obveza odnosi isključivo na osobu za koju se provjeravaju okolnosti temeljem kojih joj je utvrđen status u obveznom zdravstvenom osiguranju te stoga umjesto iste ne može pristupiti HZZO-u njen zakonski zastupnik ili punomoćnik.

HZZO-u je ZIDZOZO-om dano zakonsko ovlaštenje da osiguranike koji ne izvrše propisanu obvezu **odjavi** iz obveznoga zdravstvenog osiguranja po službenoj dužnosti bez donošenja rješenja **prvog dana nakon isteka tri mjeseca od zadnjega osobnog pristupanja HZZO-u**.

Obveza osobnog pristupa HZZO-u nemaju osiguranici koji se vode u evidenciji nezaposlenih osoba HZZ-a.

Naime, radi se o osobama s reguliranim prebivalištem odnosno stalnim boravkom ili dugotrajnim boravištem u Republici Hrvatskoj koje se ne vode u evidenciji nezaposlenih osoba HZZ-a, a za ulazak u sustav obveznoga zdravstvenog osiguranja prema ranije važećim propisima obveznoga zdravstvenog osiguranja dovoljno je bilo, prije stupanja na snagu ZIDZOZO-a, da su uz prethodno reguliran građanski status u propisanom roku izvršile prijavu HZZO-u.

Navedeni status zadržavale su sve dok su imale uredno reguliran građanski status ili dok status osigurane osobe nisu ostvarile prema nekom drugom zakonskom osnovu osiguranja odnosno dok nisu izvršile svoju zakonsku obvezu i podnijele odjavu sa obveznoga zdravstvenog osiguranja kada više nisu ispunjavale zakonske uvjete za zadržavanje statusa osigurane osobe prema tom osnovu osiguranja.

Status osigurane osobe zadržavale su dakle bez dodatnih uvjeta ili obveza, a pored toga propuštale su izvršiti svoju obvezu odjave kada više nisu ispunjavale propisane uvjete.

Ulaskom Republike Hrvatske u EU i proširenjem prava na korištenje zdravstvene zaštite osiguranih osoba HZZO-a na području svih država članica EU, EEP i Švicarske konfederacije, osigurane osobe koje možda više nisu ispunjavale uvjete za osiguranje prema toj osnovi i nadalje su koristile prava temeljem utvrđene osnove osiguranja.

Kako bi se prevenirale takve situacije, dugotrajno i bezuvjetno zadržavanje spomenutog statusa u obveznom zdravstvenom osiguranju više nije opcija.

Sukladno propisima EU o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, svaka osoba može biti u sustavu osiguranja samo jedne države članice, a propisana su i pravila na koji se način određuje država članica nadležna za zdravstveno osiguranje.

Važno je napomenuti da se obveza osiguranja ne veže uz prijavljeno prebivalište nadležnim institucijama države članice, već uz **tzv. centar životnih interesa pojedine osobe**.

Slijedom toga, čak i neovisno o zadržavanju prebivališta u Republici Hrvatskoj, osobe koje su preselile u druge države članice obvezne su se osigurati prema pravilima utvrđenim EU propisima.

No, usprkos navedenom, u većini slučajeva ne postoji indikacija da osoba kojoj je priznat status u obveznom zdravstvenom osiguranju radi u drugoj državi članici i HZZO nema načina to doznati i provesti retroaktivnu odjavu, što kao posljedicu ima veliki trošak za zdravstvene usluge koje te osobe koriste kako u drugoj državi članici EU, tako i u Republici Hrvatskoj, a koji bi, da je status osobe ispravno utvrđen, pao na teret inozemnih nositelja zdravstvenog osiguranja.

Iz navedenog je vidljivo da je ovaj problem zahtijevao iznalaženje drugačijeg normativnog rješenja, a to je sada prema ZIDZOZO-u da se za osobe koje status u obveznom zdravstvenom osiguranju sada ostvaruju samo temeljem prijave HZZO-u u skladu s člankom 7. stavkom 1. točkom 13. ZOZO-a, kao i za osobe koje će taj status steći nakon stupanja na snagu ZIDZOZO-a, status osiguranika uvjetuje i osobnim pristupom u ustrojstvene jedinice HZZO-a kako bi se istim potvrdio boravak te osobe na području Republike Hrvatske, odnosno da je u Republici Hrvatskoj tzv. centar životnih interesa pojedine osobe.

Prilikom osobnog pristupa osiguranika također se provjeravaju okolnosti vezane i uz članove obitelji osiguranika, točnije da li je eventualno došlo do zasnivanja radnog odnosa ili ostvarenja prava na mirovinu npr. supružnika u drugoj državi članici EU ili ugovornoj državi. U tom slučaju, osiguraniku je daljnji status u obveznom zdravstvenom osiguranju moguće utvrditi isključivo kao članu obitelji inozemnog osiguranika ili korisnika mirovine, a sukladno odredbama EU propisa ili međunarodnih ugovora.

Očekuje se da će obveza osobnog pristupanja omogućiti puno bolji uvid u činjenice od utjecaja na status u obveznom zdravstvenom osiguranju te ispravno daljnje regulirati status osiguranika.

2.2. Zatečeni slučajevi

U Prijelaznim i završnim odredbama, člankom 62. ZIDZOZO-a propisana je **obveza osiguranika koji su status u obveznom zdravstvenom osiguranju stekli prema članku 7. stavku 1. točki 13. ZOZO-a, a koji se ne vode u evidenciji HZZ-a kao nezaposlene osobe, osobnog pristupa HZZO-u u roku od 90 dana** od dana stupanja na snagu ZIDZOZO-a, **odnosno zaključno sa 29. lipnjem 2023. godine** radi provjere okolnosti na temelju kojih im je taj status utvrđen.

Osiguranici **koji su pristupili HZZO-u** u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ZIDZOZO-a imaju i dalje obvezu osobnog pristupa HZZO-u jednom u tri mjeseca radi provjere okolnosti na temelju kojih im je taj status utvrđen, osim za vrijeme dok se vode u evidenciji nezaposlenih osoba HZZ-a.

Osiguranici **koji ne pristupe HZZO-u** u propisanom roku od 90 dana **istekom toga roka bit će odjavljeni** iz obveznoga zdravstvenog osiguranja po službenoj dužnosti, bez donošenja rješenja.

2.3. Stjecanje statusa osoba nesposobnih za samostalan život i rad i osoba koje nemaju sredstava za uzdržavanje

Novina u odnosu na ZOZO odnosi se na status u obveznom zdravstvenom osiguranju osoba koje samo nemaju sredstva za uzdržavanje, odnosno bez uvjeta da su ujedno nesposobne za samostalan život i rad.

Pored navedenog i nadalje status po toj osnovi mogu

ostvariti i osobe koje su nesposobne za samostalan život i rad i nemaju sredstava za uzdržavanje kao što je bilo i regulirano prije stupanja na snagu ZIDZOZO-a.

Prema ranije važećoj odredbi istodobno su morala biti ispunjena oba uvjeta za stjecanje statusa osigurane osobe u

obveznom zdravstvenom osiguranju.

Mjerila i način utvrđivanja nesposobnosti za samostalan život i rad i nedostatka sredstava za uzdržavanje pravilnikom će propisati ministar nadležan za poslove socijalne skrbi.

(Nastavak i idućem broju)

IZVJEŠĆE O POSLOVANJU HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE ZA I.-IX. 2022. GODINE (5. dio)

(Nastavak iz prošlog broja)

Broj evidentiranih posjeta ordinacijama primarne zdravstvene zaštite u prvih devet mjeseci 2022. godine bio je 43.346.303 što je 4,52 % više u odnosu na prethodnu godinu. Najviše posjeta učinjeno je u općoj/obiteljskoj medicini i to 35.550.777 posjeta ili 3,92 % više. Najveće povećanje u broju izvršenih usluga evidentirano je u zdravstvenoj zaštiti predškolske djece (25,10 % više) i broju sistematskih pregleda školske djece i studenata (26,07 % više) koji u prethodnoj godini nisu bili izvršeni po predviđenom rasporedu zbog poznatih okolnosti.

U bolničkoj zdravstvenoj zaštiti usluge liječenja akutnih bolesti plaćaju se prema dijagnostičko-terapijskim skupinama (DTS), odnosno danima bolničkog liječenja (DBL).

Usporedimo li broj dana bolničkog liječenja za akutne bolesti s brojem slučajeva, može se zaključiti da prosječno trajanje bolničkog liječenja za akutne bolesti u promatranom razdoblju iznosi 6,48 dana i ima trend smanjenja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine kada je iznosilo 6,66 dana.

U promatranom razdoblju tekuće godine izdano je 49.971.519 recepata ili 3,41 % više te je ovjereneno 903.547 potvrda za ortopedske uređaje i pomagala ili 0,64 % manje. Broj isplaćenih naloga za putne troškove vezano uz korištenje zdravstvene zaštite u ovom razdoblju iznosi 429.389. Broj isplaćenih pomoći za novorođeno dijete iznosi 25.588 ili 5,07 % manje nego u istom razdoblju prethodne godine.

6. NAKNADE

U razdoblju siječanj-rujan 2022. godine ukupni troškovi za novčane naknade i pomoći iznosili su 2.434.109.045 kn što je 2,88 % više u odnosu na troškove za naknade u istom razdoblju 2021. godine kada su iznosile 2.366.021.181 kunu i u strukturi ukupnih rashoda čine 10,41 %.

Najveći udio u strukturi ukupnih naknada čine naknade zbog bolesti i invalidnosti s 50,31 % udjela što je u nominalnom iznosu 1.224.540.575 kuna i čini povećanje od 1,74 % u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Troškovi roditeljskih naknada za obvezni roditeljski dopust iznosili su 921.892.041 kunu i veći su 5,06 % od iznosa u istom razdoblju prethodne godine, najvećim dijelom zbog povećanja neto plaća koje čine osnovicu za izračun naknade plaće i povećanja broja slučajeva s većim plaćama zbog povećanja maksimalnog iznosa naknade za roditeljski dopust nakon 180 dana koji se plaća iz Državnog proračuna. Visina naknade za obvezni roditeljski dopust na teret HZZO-a isplaćuje se u visini 100% neto plaće korisnice roditeljskog dopusta.

Ukupni troškovi za specijalizacije, pripravnike i rad pod nadzorom iznose 17.411.977 kuna ili 13,25 % manje. Za

pripravnike je isplaćeno 2.565.707 kuna, za specijalizacije 265.811 kuna i rad pod nadzorom doktora medicine bez specijalizacije u iznosu od 14.580.459 kuna.

Troškovi naknada plaća za vrijeme privremene nesposobnosti za rad vezano uz ozljede na radu i profesionalne bolesti iznose 133.856.643 kune i manje su 4,29 % od istih izdataka prethodne godine kada su iznosili 139.859.572 kune.

Prema evidencijama liječnika primarne zdravstvene zaštite o broju slučajeva i dana privremene nesposobnosti za rad te broja aktivnih osiguranika iz baze podataka HZZO-a, izračunava se stopa privremene nesposobnosti za rad do 42 dana. Stopa privremene nesposobnosti za rad nakon 42 dana izračunava se iz doznaka – zahtjeva za refundaciju zaprimljenih u HZZO-u u promatranom razdoblju.

Stopa privremene nesposobnosti za rad na teret HZZO-a postupno se smanjuje i iznosi 1,98 (u istom razdoblju prethodne godine 2,04), dok su se izostanci na teret poslodavca povećali na 2,22 (1,71 u 2021.) zbog velikog broja oboljelih od bolesti COVID-19 početkom godine što utječe na visinu prosječne stope izostanaka za cijelo razdoblje.

U okviru prethodno spomenute stope privremene nesposobnosti za rad na teret HZZO-a (1,98), stopa izostanaka zbog bolesti iznosi 1,38, njege člana obitelji 0,16, izolacije 0,07, a zbog komplikacija u trudnoći 0,37.

Analiziramo li osnovne pokazatelje privremene nesposobnosti za rad preko 42 dana za koje se naknada isplaćuje na teret HZZO-a, proizlazi da je za ukupno 270.393 slučajeva (u 2021. g. 253.844) i 7.756.201 dan (u 2021.g. 7.661.210) privremene nesposobnosti za rad, prosječno trajanje izostanaka s posla bilo 28,68 dana što predstavlja smanjenje od 4,97 % u odnosu na isto razdoblje 2021. godine kada je iznosilo 30,18 dana.

Prosječan broj dana trajanja privremene nesposobnosti za rad na teret poslodavca smanjen je 12,44 % u odnosu na prethodnu godinu i prosječno iznosi 8,52 dana (u 2021. godini 9,73 dana) zbog smanjenja broja oboljelih vezano uz bolest COVID-19 nakon prvog kvartala tekuće godine.

Nadalje, od ukupno 33.146 dnevno odsutnih osoba zbog izostanaka s posla na teret HZZO-a, zbog bolesti izostaje 22.826 osoba, njege člana obitelji 2.904 osobe, zbog izolacije 1.211 osoba (2.436 u 2021.), a zbog komplikacija u trudnoći 6.128 osoba.

Na teret poslodavca, zbog bolesti dnevno izostaje s posla 37.230 osoba, što je čak 35,67 % više u odnosu na prethodnu godinu kada je dnevno izostajalo 27.441 osoba zbog već spomenutog izuzetno velikog broja oboljelih početkom godine.

(Nastavak u idućem broju)

- Izvješće o poslovanju HZZO-a za I.-IX. 2022. godine

- Troškovi za novčane naknade i pomoći

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija
Margaretska 3, 10000 ZAGREB
www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.
Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI
za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979
za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Najveća stopa usklađivanja mirovina od 1. siječnja 1999. - aktualna vrijednost mirovine od 1. srpnja 2023. povećana za 8,42 %

Na 30. sjednici Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje održanoj 23. kolovoza 2023. donesena je **Odluka o aktualnoj vrijednosti mirovine (AVM) od 1. srpnja 2023. koja iznosi 11,77 EUR / 88,68 kn**, a na temelju objavljenih službenih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Budući da je AVM od 1. siječnja 2023. iznosila 10,86 EUR / 81,82 kn, a stopa povećanja **AVM-a od 1. srpnja 2023. iznosi 8,42 %**, nova AVM iznosi **11,77 EUR / 88,68 kn**. Riječ je o najvećoj stopi usklađivanja mirovina od 1. siječnja 1999., od kada se primjenjuje usklađivanje mirovina dva puta godišnje, odnosno od 1. siječnja i 1. srpnja prema odluci o aktualnoj vrijednosti mirovine.

Stopa usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine, koja se primjenjuje 1. siječnja i 1. srpnja svake kalendarske godine, određuje se tako da se AVM uskladi po stopi koja se dobije zbrajanjem stopa promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i stopa promjene prosječne brutoplaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi. Ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa manji ili jednak 50 %, stopa usklađivanja mirovina određuje se tako da se zbroji 30 % stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 70 % stope promjene prosječne brutoplaće. Ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa veći od 50 %, stopa usklađivanja mirovina određuje se tako da se zbroji 70 % stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 30 % stope promjene prosječne brutoplaće.

Udjel stope promjene indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa promjene manji je od 50 %, što znači da se stopa godišnjeg rasta mirovina određuje tako da se zbroji 30 % stope promjene

prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 70 % stope promjene prosječne brutoplaće tako da stopa usklađivanja od 1. srpnja 2023. iznosi 8,42 %.

Mirovine povećane prema novoj aktualnoj vrijednosti isplaćene su u rujnu (s mirovinom za kolovoz), zajedno s razlikom za srpanj 2023.

Na sjednici su donesene i **Odluka o najnižoj mirovini za jednu godinu mirovinskog staža od 1. srpnja 2023.** prema kojoj najniža mirovina za jednu godinu mirovinskog staža od 1. srpnja 2023. iznosi **12,13 EUR / 91,39 kn**, te **Odluka o osnovici za određivanje naknade zbog tjelesnog oštećenja i o usklađivanju novčanih naknada zbog tjelesnog oštećenja od 1. srpnja 2023.** prema kojoj osnovica za određivanje naknade zbog tjelesnog oštećenja nastalog zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti iznosi **269,66 EUR / 2.031,75 kn**.

Potvrde o mirovini

Na zahtjev korisnika mirovine, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje izdaje potvrde o mirovini, i to:

- **Potvrdu o isplaćenoj mirovini i plaćenom porezu i prirezu** – radi podnošenja godišnje porezne prijave
- **Potvrdu o visini mirovine** – radi ugovaranja financijskih usluga banke
- **Potvrdu o isplaćenim mirovinskim primanjima** - radi smještaja u domu za starije osobe ili ostvarivanja prava iz socijalne skrbi.

Korisnik mirovine može osobno ili putem opunomoćenika zatražiti potrebnu potvrdu o mirovini u područnoj ustrojstvenoj jedinici HZMO-a prema mjestu prebivališta, a tiskanice zahtjeva dostupne su na internetskim stranicama HZMO-a. **Potvrde o statusu umirovljenika** korisnici mogu preuzeti putem sustava e-Građani.

HZMO organizira međunarodne savjetodavne dane s predstavnicima mirovinskog osiguranja SR Njemačke

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje u suradnji s njemačkim nositeljem mirovinskog osiguranja *Deutsche Rentenversicherung* organizira Međunarodne savjetodavne dane u Zagrebu 17. i 18. listopada 2023., u Središnjoj službi, A. Mihanovića 3, od 9 do 16 sati, za osiguranike koji su zaposleni ili su bili zaposleni u SR Njemačkoj.

Pozivamo sve zainteresirane osiguranike da dođu na savjetodavne dane na kojima će savjetnicima iz područja mirovinskog osiguranja moći postavljati pitanja vezana uz ostvarivanje prava iz njemačkog sustava mirovinskog osiguranja te saznati informacije o trajanju postupka ostvarivanja prava, kao i o načinu i postupku isplate njemačke mirovine.

Molimo da prethodno dogovorite svoj termin za sudjelovanje telefonom, na broj: +385 1 4595 225 ili putem e-pošte: hzmo-inz@mirovinsko.hr.

Napominjemo da je na savjetovanje potrebno donijeti dokumentaciju o mirovinskom osiguranju i osobnu iskaznicu ili putovnicu.

Ostvarivanje prava na isplatu dijela obiteljske mirovine

Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju 1. siječnja 2023., korisnicima mirovine, koji ispunjavaju propisane uvjete, omogućena je isplata dijela obiteljske mirovine uz korištenje starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine.

Kako bi ostvarili pravo na isplatu dijela obiteljske mirovine iza preminulog supružnika, korisnicima mirovine mora biti priznato pravo na osobnu (starosnu ili prijevremenu starosnu ili invalidsku mirovinu) i na obiteljsku mirovinu.

Jedan od uvjeta za korištenje dijela obiteljske mirovine je da ukupna svota mirovine iz obveznog mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj (I. i II. stup) ne prelazi iznos od 80 aktualnih vrijednosti mirovine (AVM).

Novom odlukom AVM povećana je za 8,42% i od 1. srpnja 2023. iznosi 11,77 EUR / 88,68 kn, te je novi iznos najviše mirovine uz koji je omogućeno korištenje dijela obiteljske mirovine 941,60 eura / 7.094,40 kn.

Uz to, uvjeti za korištenje dijela obiteljske mirovine su sljedeći:

- navršениh 65 godina života
- udovica/udovac je jedini korisnik obiteljske mirovine (uz iznimku da se isplata dijela obiteljske mirovine može odrediti onom članu obitelji koji koristi obiteljsku mirovinu uz druge članove obitelji kojima je utvrđen potpuni gubitak radne sposobnosti ili opća nesposobnost za rad ili uz dijete kojem je priznat status osobe s invaliditetom).

Nakon provedenog upravnog postupka, korisnici koji su podnijeli zahtjev za priznanje prava na obiteljsku mirovinu i zahtjev za isplatu dijela obiteljske mirovine, primit će dva rješenja:

- rješenje o priznanju prava na obiteljsku mirovinu
- rješenje o određivanju isplate dijela obiteljske mirovine.

Za korisnika se isplaćuje povoljnije mirovinsko primanje (osobna mirovina uz dio obiteljske ili obiteljska mirovina).

Iznos dijela obiteljske mirovine određuje se u visini od **27 % od obiteljske mirovine za jednog člana obitelji.**

Zahtjev za isplatu dijela obiteljske mirovine može se podnijeti u svim područnim službama/uredima/ispostavama HZMO-a, poštanskim uredima diljem Republike Hrvatske, Mirovinskim informativnim centrima ili *online* putem e-Usluga HZMO-a unutar sustava e-Građani.

KORISNICI MIROVINA - isplata u kolovozu 2023.

Vrsta mirovine	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	499 499	441,65 EUR
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	50 557	567,30 EUR
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO-a	76 828	388,26 EUR
Prijevremena starosna mirovina	210 817	425,03 EUR
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	382	466,72 EUR
Invalidska mirovina	95 104	330,20 EUR
Obiteljska mirovina	197 789	348,96 EUR
UKUPNO - ZOMO	1 130 976	414,97 EUR
Korisnici koji su u 2023. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO		
Starosna mirovina	11 089	414,90 EUR
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	2 932	535,61 EUR
Prijevremena starosna mirovina	2 774	433,15 EUR
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	7	527,61 EUR
Invalidska mirovina	1 068	302,46 EUR
Obiteljska mirovina	4 141	343,16 EUR
UKUPNO	22 011	414,36 EUR
Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	110 559	629,13 EUR
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	220 193	573,92 EUR
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO-u	305 714	291,46 EUR
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 699	1.201,98 EUR
Ukupan broj osiguranika		1 686 629
Ukupan broj korisnika mirovine		1 225 033
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika		1:1,38
Prosječna netoplaća u Republici Hrvatskoj za lipanj 2023.		1.150 EUR
Prosječna starosna mirovina ZOMO korisnika koji su pravo na mirovinu ostvarili u 2023. godini		439,03 EUR
Korisnici mirovina - muškarci (46,13%)		565 104
Korisnici mirovina - žene (53,87%)		659 929
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		72 godine
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2023. godini - ZOMO		34 godine
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2023. godini - ZOMO		64 godine

PULA

aktivnosti

Umirovljenice hostese u Areni

odnosno članice Udruge SUH Pula, koje su dočekivale gledatelje u Areni.

Uz pomoć mladih učiteljica Marijane i Aurore uspješno su svladale svoje zadatke. Kao most generacija 70. filmskog festivala odlično su se uklopile u sam festival i svojom zrelošću i šarmom dodale "točku na i" jubilarnom festivalu. O svojim dojmovima su rekle da je to bilo sjajno iskustvo, lijepa i pozitivna ekipa koja ih je vratila u dane mladosti". Jedna članica je kazala kako je jednom bila hostesa na festivalu kad je imala 15 godina, a sada evo kao seniorka, te da se puno toga od tad promijenilo, odnosno da je prije Pula ipak više „živjela“ za ovaj festival.

Dubravka Karčić

Od 15. do 22. srpnja 2023. godine održan je jubilarni, 70. po redu, Pulski filmski festival. Osim prikazivanja dva filma svaku večer, uvedene su brojne novine, filmovi su prikazivani na raznim lokacijama, a svakako nama najzanimljivije je da su po prvi put uz mlade hostese angažirane i hostese seniorke,

OSIJEK Ljeto za pet

Članovi Udruge SUH-a Osijek 3. kolovoza 2023. uputili su se na krstarenje Dravom. Po lijepom i sunčanom vremenu upoznali su se s ljepotama njihovog grada, od pješačkog mosta, pristaništa za kruzere, vodenice, kompe, zoološkog vrta, privezišta čamaca i brodica ribolovaca, novog stadiona NK Osijek, hipodroma Pampas, te su na kraju doplovili do vikend naselja Karašica. Uživali su u prelijepoj i netaknutoj prirodi, ali da užitak bude veći počastili su se sa fiš paprikašem i pečenim šaranom, te domaćim vinima i sokovima.

Dakako, nisu mogli Osječani bez mora, pa su tako već tradicionalno, od 29. kolovoza do 8. rujna ljetovali u Makarskoj u hotelu Biokovka. Uživajući u mediteranskoj klimi i blagoda-

ti morske vode i zraka provodili su ugodne dane u kupanju, druženju i razgledavanju lijepog grada Makarske.

Mato Obradović

DONJA DUBRAVA Šum vode u Rastokama

Članovi zagrebačke Podružnice SUH-a Donja Dubrava 2. rujna 2023. godine uputili su se na prekrasan jednodnevni izlet u Rastoke. SUH-ova podružnica izlet je organizirala zajedno sa Društvom sportske rekreacije Novi Retkovec, a svi članovi spremno su uzeli štapove u ruke i propješačili sve putiće po Rastokama te su uživali u biseru slunjskog kraja, gdje se zelenomodra rijeka Slunjčica prelijeva preko sedrenih stijena u rijeku Koranu, stvarajući pritom mnoštvo slapova, brzaca, malih jezera i kaskada.

Vodstvu podružnice cilj je organiziranjem izleta nordijskog hodanja pozitivno utjecati na zdravlje svih članova. Velike zahvale idu i predsjedniku DSR Novi Retkovec Željku Ščuriću i zagrebačkom savezu Sportske rekreacije „Sport za sve“ bez kojih ne bi bilo moguće realizirati ovaj izlet.

Mira Belošević

ĐAKOVO Neum za 50 eura!

Članovi SUH-ove podružnice iz Đakova uputili su se 9. rujna 2023. na sedmodnevno ljetovanje u Neum, u susjednoj BiH. Članovi su bili smješteni u hotelu Adria s tri zvjezdice koji se nalazi samo 100 metara od mora, što je bila velika prednost za starije članove podružnice koji su lako mogli doći do plaže. Uživalo se u kupanju i lijepom i toplom vremenu, jer su se temperature zraka kretale oko 30 stupnjeva, a mora oko 24.

Jedan dan članovi su otišli i na izlet brodićem „Ivana“ s kojim su se otišnu u vožnju neumskim kanalom između poluotoka Klek i grada Neuma. Svakako najljepši izlet bio je na poluotok Pelješac gdje su članovi posjetili jednu vinariju, a vrhunac tog izleta bio je posjet Pelješkom mostu, gdje su svi rado fotkali to vebno građevinsko zdanje. Pošto je kraj sezone, manje je i gostiju bilo u Neumu, pa nije bilo gužvi, što je svakako išlo u prilog našim članovima. Ljetovanje će ostati u lijepoj uspomeni svim članovima,

a i cijena od 350 eura za sedmodnevni polupanjon, odnosno 50 eura po noćenju s doručkom i večerom, svakako je prihvatljiva za naše umirovljenike.

Ž.K.

Veliko bravo za Eni!

Početak 2022. godine Podružnica SUH-a Labina bila je praktički pred gašenjem, članstvo je neprekidno padalo te na kraju i palo ispod 30 članova. No, u siječnju 2022. za predsjednicu je izabrana Eni Modrušan, između ostalog i bivša zamjenica gradonačelnika Labina. Godinu i osam mjeseci poslije trenutni broj članova podružnice je narastao na rekordnih 355! Odmah pri preuzimanju podružnice Eni je krenula s organiziranjem brojnih aktivnosti, od izleta, druženja, do posjeta muzejima, izložbama i tako aktivirala naizgled pasivne umirovljenike Labina.

To je samo još jedan dokaz da je sve moguće kad je prava

osoba na pravom mjestu, pa i ono što se prije činilo nezamislivo. Bravo za kolegicu Eni! Kolika je zainteresiranost članova za izlete pokazao je izlet na Špancirfest u Varaždinu 20. kolovoza 2023. kada su unajmljena čak dva autobusa, jer je trebalo prevesti čak 95 članova do Varaždina. Angažiran je i vodič koji ih je proveo starim dijelom grada, posjetili su i muzej i groblje, a kasnije dobili slobodno da svatko uživa u onome što najviše voli, jer je bilo puno zanimljivih događanja.

Preko 100 članova već se zabilježilo za 10. rujna i izlet brodom od Poreča do Rovinja te razgledavanje Linskog kanala. Renesansa na djelu.

I.K.

VRBOVEC Kaj su jeli naši stari

Od 25. do 27. kolovoza 2023. godine u Vrbovcu je održana 42. po redu manifestacija „Kaj su jeli naši stari“. I ove godine je pripremljen bogat gastro, kulturni, zabavni i sportski program koji se odvijao na svim važnijim lokacijama u gradu – od gradskog trga, parka, dvorca Patačić, Ljetne pozornice. Kao i svake godine, tako i ove su svoj štand imali i članovi Podružnice SUH-a Vrbovec. Vrijedni članovi sami su podizali i uređivali štand, a marljive članice ispekale su brojne kolače, koje su nudile posjetiteljima.

Prije ljeta članovi su 20. svibnja 2023. otišli i na jednodnevni izlet u Karlovac i okolice, gdje su prvo posjetili slatkovodni akvarij Aquatiku, a nakon toga i Muzej Domovinskog rata u Turnju. Također, 22. lipnja članovi su posjetili svetište Majke Božje Bistričke gdje su posjetili i Križni put. Nakon duhovnog uzdizanja članovi su otišli na ručak u vinariju Micak, gdje su dakako oprobali i neka od vrhunski nagrađivanih vina.

Z.H.

SAMOBOR More i španciranje

Članovi Udruge SUH-a Samobor imali su zanimljivo i ispunjeno ljeto. Tako je pun autobus članova 17. srpnja 2023. otišao na desetodnevno ljetovanje u Postire na otoku Braču. Vožnja u ugodnom društvu do Splita je prošla vrlo brzo, a zatim se već na trajektu Marko Polo uživalo u prekrasnim morskim prizorima. U Postirama se uživalo u suncu, moru, koncertima, i posjećivanju okolnih mjesta. Nije to bilo sve od mora, jer su organizirani i jednodnevni izleti, pa se tako posjetila i Mošćenička Draga i Krk tijekom kolovoza.

Ljeto nije prošlo samo u kupanju i sunčanju. Tako je dio članova 3. kolovoza otišao na jednodnevni izlet u svetište Mariju Bisticu, a 24. kolovoza uživalo se u Varaždinu na Špancirfestu, gdje su uživali u bogatom kulturno-umjetničkom i glazbenom programu.

V.N.

PODSLJEME Na obroncima Medvednice

Vodstvo zagrebačke Podružnice SUH-a Podsljeme mislilo je na sve one, a puno je takvih, koji si nisu mogli priuštiti more, ili biti na moru više od tjedan dana te su većinu vremena ostali u Zagrebu. Tako su 8. srpnja 2023. organizirali izlet, točnije pješčenje po obroncima Medvednice, gdje su između ostalog i obišli odredište Gorsko zrcalo. Riječ je o vertikalnoj ravnoj stijeni veličine 20 x 20 metara, a koja služi za vježbu alpinistima, speleolozima i Gorskoj službi spašavanja. Dakako, naši penzići se nisu penjali po stijenu, ali su je razgledali.

Svake treće subote u mjesecu nastavljali su s tulumima u prostorijama podružnice u Društvenom domu Bidrovec, pa je tako popunjeno ljeto. Repertoar? „Odavno više ne plačem zbog tebe“, „Mala Grkinja“, „Hajde mala dođi u moju sobu“ samo su neke od raznovrsnog repertoara koji se sluša na tulumima.

I.R.

DONJI MIHOLJAC Dvije grupe u Crikvenici

Već unatrag nekoliko godina članovi Udruge SUH-a Donji Miholjac dio ljeta provedu u specijalnoj bolnici Thalassoterapija u Crikvenici, koja se nalazi tik do mora. Tako je bilo i ovog ljeta, kada su dvije grupe članova boravile po tjedan dana, prva od 23. do

30. kolovoza, a druga od 30. kolovoza do 6. rujna.

Onima kojima je bilo potrebno, specijalna bolnica omogućila je zdravstvene preglede i terapije, a ostali su većinu vremena provodili u sunčanju, kupanju i uživanju u vrhunskom društvu. Domaćini su se jako potrudili te su organizirali i doček za obje grupe, u veseloj zabavi. Bilo je i smiješnih scena, npr. kada je prva grupa snimila video na velikom balkonu gdje unaprijed pozdravljaju one koji će doći u drugoj grupi. Plesalo se, pjevalo, zabavljalo, završilo je još jedno ljeto za pamćenje.

Z.R.

SPLIT Pjevali s gradonačelnikom

Tijekom kolovoza 2023. Udruga SUH-a Split nije organizirala aktivnosti ali je zato svakog utorka organizirano dežurstvo od 8 do 11 sati. Unatoč ljetnom zatišju, to nije spriječilo članove da se međusobno druže i zabavljaju. Tako je svake večeri grupica od nekoliko članova, predvođena nezaobilaznim gitaristom Jerkom Marevićem, pjevala na Trumbičevoj obali pored Matejuške.

Raspjevana grupica postala je već zaštitni znak ljetni noći u tom dijelu Splita, a svakako najzanimljivija noć bila je kad im se u pjesmi pridružio i gradonačelnik Ivica Puljak, pa je tako otpjevao s njima i pjesmu More, more. Naši umirovljenici vrlo brzo nakon toga su dospjeli i u novine, točnije Slobodna Dalmacija je objavila članak o raspjevanim umirovljenicima koji su zaslužni da se zadrži barem još malo onog starog splitskog duha i šarma koji godinama polako izmiče.

Od 4. rujna udruga se vratila svojim redovnim aktivnostima, vrata su otvorena od ponedjeljka do četvrtka od 9 do 12 sati. A najesen su već rezervirani izleti u Italiju, Sloveniju, Banju Vrućicu i terme Ilidža te još puno toga.

A.T.

BJELOVAR Deset dana mora

U sustavu Programa poboljšanja kvalitete života i unapređivanju zdravlja svojih članova, bjelovarska podružnica SUH-a je u lipnju 2023. godine organizirala desetodnevni boravak članova u lječilištu Thalassoterapija u Crikvenici. S obzirom da se preko D1 uputnice koju izdaje obiteljski liječnik terapije u lječilištu provode na teret HZZO-a mnogi članovi iskoristili su svoj boravak upravo za liječenje svojih tegoba.

Kako se lječilište nalazi tik do mora, to je dodatni plus, jer se oni slabije pokretni ne moraju puno mučiti kako bi uživali na plaži. U deset dana boravka bilo je tu kupanja, pjesme, plesa, a prije svega lijepog druženja. Naravno, oni malo mlađi i u formi uživali su u šest kilometara dugoj šetnici uz more, a u nekoliko navrata išlo se i u posjet kulturnim znamenitostima u okolici Crikvenice.

Mira Glüh-Milošević

PEŠČENICA Baka ima dečka

Krajem lipnja 2023. dvadeset članova zagrebačke Podružnice SUH-a Peščenica otišlo je u kazalište Vidra kako bi pogledalo predstavu „Baka ima dečka“. U predstavi glume Asim Ugljen i Miro Čabraja, a upravo potonji je našim članovima osigurao i besplatne ulaznice. Komične scene nasmijale su članove koji su uživali u ovoj zanimljivoj predstavi, koja je bila bliska umirovljeničkoj populaciji.

Svake subote u srpnju i kolovozu organizirani su jednodnevni izleti na more, točnije u Krk na istoimenom otoku. Stalna baza naših penzića bila je plaža Dražice. Od 10. do 17. srpnja grupa od 50 članova otišla se u Dramalj, gdje su bili smješteni u hotelu Riviera. Uživalo se u suncu i moru, ugodnom druženju, a noć prije polaska organiziran je i oproštajni tulum na kojem su se svi dobro proveselili. Početkom rujna nastavlja se s redovnim aktivnostima, tako je već drugog u mjesecu organizirana zabava u prostorijama podružnice, a uskoro kreću i redovite radionice izrade nakita, predmeta, točkanja i još puno toga.

Paralelno se već podružnica priprema za organizaciju gradskih sportskih igara SUH-a koje će se održati 14. listopada.

M.N.

aktivnosti **ŽRNOVNICA**

Molitva u Međugorju

Početak ljeta članovi SUH-a iz Žrnovnice odlučili su iskoristiti za jednodnevni izlet u Međugorje. U ranim jutarnjim satima krenuli su iz Žrnovnice te su u Međugorje stigli na vrijeme da poslušaju svetu misu na hrvatskom jeziku. Nakon mise slobodno vrijeme iskoristili su za razgledavanje mjesta te kupovinu prigodnih suvenira.

Nakon toga uslijedio je ručak u lokalnom restoranu, te su se nakon odmora i okrijepe uputili prema Ljubuškom, gdje su

posjetili prekrasni vodopad Koćušu na rijeci Mlade, gdje su uživali u bogatstvu prirode koju ima susjedna država. Naravno, svi su izvadili svoje telefone i fotografirali vodopad, ali i sebe ispred vodopada. Puni lijepih dojmova vratili su se sretni i nasmiješeni kući u večernjim satima.

Siniša Marin

DUGO SELO

Dugo toplo ljeto

Članovi Udruge SUH-a Dugo Selo bili su itekako aktivni preko ljeta. Tako su se 8. srpnja 2023. natjecali tko će napraviti najbolji roštilj na pikniku kojeg je organizirao grad, te su osvojili visoko četvrto mjesto. Na pikniku se inače okupilo četiri tisuće gostiju koji su uživali u jelima i dobroj glazbi, a uživanje je trajalo do dugo u noć. Dva tjedna kasnije članovi su se odazvali pozivu te su se, kao i svake godine, uključili u čišćenje šetnice Kontesin put.

Vrhunac ljetnog ugođaja za članove krenuo je 30. srpnja kada su 42 člana otišla na desetodnevno ljetovanje u specijalnu bolnicu Thalassoterapija u Crikvenici, gdje su uživali u ljetnim radostima, a dio članova iskoristio je boravak i za preglede te terapije. Nastavilo se i s okupljanjima i održavanjem zabave te se jednom tjedno nastavila organizirati i zabava za članove u prostorijama udruge. Novost je i što za sve zainteresirane od 7. rujna kreće i trening pikada.

Milivoj Marić

OMIŠ Muzej školjki i zidine

Pedesetak članova podružnice 27. svibnja 2023. uputilo se na jednodnevni izlet u razgledavanje Pelješkog mosta i Stona. Prvo zaustavljanje bilo je u Vrgorcu, gdje se popila jutarnja kava i lagano se prošetalo. Sljedeća stanica bio je Pelješki mosti gdje su svi uživali u prekrasnom prizoru, što nije moglo proći nezabilježeno na fotoaparatom. Uslijedio je posjet staroj jezgri i zidinama Stona, te se prošetalo do čuvenih zidina.

Put ih je dalje odveo do Trstena gdje se posjetili poznati Arboretum s mnogo njima nepoznatih i raznovrsnih egzotičnih stabala koja su naši pomorci sa svojih dalekih istočnih putovanja donosili i sadili u tom mjestu prije 150 godina. Nakon razgledavanja u mjestu Visočani u blizini Dubrovnika otišli su svi na ručak. No, to nije bilo sve, na povratku za Omiš svratili su u Makarsku i razgledali nadaleko poznati Muzej školjki. Po dolasku u Omiš svi sudionici izleta bili su zadovoljni, a pri rastanku bilo je pitanje: „Di ćemo i kad ćemo opet?“

Andrija Vučković

VELIKA GORICA Šest puta na more

Članovima Podružnice SUH-a iz Velike Gorice nije nedostajalo mora i kupanja ovog ljeta. Naime, vodstvo podružnice organiziralo je čak šest puta jednodnevne izlete na more, i to svaki put na drugoj lokaciji. Naravno, na svakom od izleta autobus je bio dupkom pun. Prvo su 5. srpnja 2023. godine otišli na izlet u Mošćeničku dragu, pa dva tjedna kasnije također u Istru u Medveju.

Zatim su 2. kolovoza otišli u Omišalj, a tjedan nakon toga u Novi Vinodolski. Uslijedila su nakon toga i dva kupanja na otoku Krku, posljednji je bio 23. kolovoza čime je i završeno ovogodišnje druženje s morem, koje je bilo lijepo i nezaboravno. Osim morskih radosti, bilo je puno smijeha, šale, druženja, jednom riječju uživanja. No, to ne znači da je sezona kupanja završila, već se samo prebacila na kontinent. Pa su se tako već 30. kolovoza članovi bučkali u bazenima termi u Topuskom te se planiraju novi izleti u skorju budućnosti.

Stjepan Milobara

KAKO USPORITI STARENJE

Hrana kao eliksir mladosti

Bez obzira na svoju dob, nema sumnje u to da svaki čovjek želi učiniti sve što je u njegovoj moći kako bi usporio proces starenja. Dok genetske karakteristike igraju značajnu ulogu u određivanju kakvo će biti starenje, sve brojniji znanstveni dokazi ukazuju da je prehrana također važna. Redovno konzumirajući određenu hranu, moguće je reducirati ili čak spriječiti znakove starenja – od bora i suhe kože do ozbiljnih oboljenja povezanih s životnom dobi. Nikad nije prekasno da se počne.

Održavajte tjelesnu težinu stalnom. Ponavljano dobijanje i gubljenje na težini slabi elastično tkivo koje se nalazi pod kožom i koje daje oslonac koži. Jednom kad koža izgubi svoju elastičnost, neće se više stisnuti kako bi pristajala mršavijem tijelu, nego će ostati mlohava i naborana. Znatne, česte i brze promjene u tjelesnoj težini mogu prijevremeno postariti lice.

Ne postoji specifična hrana koja može spriječiti ili smanjiti bore na licu, ali može se usporiti nastajanje bora konzumirajući ispravnu hranu koja održava slojeve potkožnog masnog tkiva dovoljno „debele“, što rezultira napetom i glatkom kožom iznad njih. Najbolja prehrana je ona koja osigurava dovoljno kalorija svaki dan za održavanje normalne tjelesne težine za individualnu tjelesnu građu, oblik tijela. Kvalitetne kalorije treba osiguravati iz najboljih, hranjivih namirnica.

Primjerice, slatki krumpir (batat) je bogat vitaminom A, koji utječe na normalan rast stanica epitela kože i pomaže laganom, neprimjetnom odbacivanju, ljuštenju površinskog sloja kože. Voćni sok pruža vitamin C, koji pomaže formiranju kolagena (bjelanjčevinasta supstanca, koja je glavni sastavni dio vezivnog tkiva), koji daje oslonac koži, to jest daje joj elastičnu kvalitetu. Puno vitamina A ima još u tamnozelenom (špinat) i žutocrvenom (mrkva) povrću, narančama i drugom crvenom voću. Limuni su dobar izvor C vitamina.

Pijte puno vode. Jednom kad prođete svoje 20-te godine, dobar dio prirodnih „ovlaživača“ kože – žlijezde znojnice i žlijezde lojnice – se zatvara i površinski sloj kože se stanjuje. Rezultat toga je da koža više ne zadržava dobru vlagu. Također, ako ne pijete dovoljno vode da nadomjestite ono što svakodnevno gubite mokrenjem i znojenjem, tijelo izvlači ono što treba iz stanica, uključujući i stanice kože, a to onda rezultira više suhom kožom, koja pruža stariji izgled.

Kako bi smanjili suhoću, pijte barem litru do litru i pol vode dnevno. Tu nemojte računati piće kao što je kava, čaj, kola kao dio dnevnog unosa. Oni sadrže kofein diuretik, koji ustvari može povećati gubitak vode iz kože, isto kao i alkohol.

Ojačajte svoje obrambene snage. Sljedeći simptom starenja koji možete ublažiti prehranom je smanjena otpornost prema oboljenju. Imunološki sustav brani tijelo od neugodnih napadača, kao što su bakterije i virusi. Istraživanja ukazuju da se u starijih ljudi infekcije duže zadržavaju, zato jer je imunološki sustav oslabljen. Starenje oštećuje funkciju limfocita, bijelih krvnih stanica, koje pomažu u borbi protiv bolesti.

Međutim, vitamin E može ojačati imunološki sustav. Hrana bogata vitaminom E uključuje tamnozeleno lisnato povrće, mahunarke, orahe, lješnjake i cjelovito zrne žitarica.

Razumna prehrana može također pomoći u sprečavanju i drugih oboljenja koja su u vezi s životnom dobi:

u cilju smanjivanja rizika od srčane bolesti valja se držati principa zdrave prehrane – neka unos kolesterola i masnoća bude u normalnim granicama. Povećati unos nezasićenih masnoća i topivih vlaknastih komponenata.

većina žena zna da za vrijeme prve tri dekade njihovog života, mlijeko i druga hrana bogata kalcijem, može pomoći u smanjivanju rizika od osteoporoze, stvarajući jake kosti. I održavajući takvu prehranu do menopauze pomaže ženama na taj način. Međutim, kada razina hormona estrogena pada nakon menopauze, kosti više ne mogu primati kalcij tako dobro.

Zanimljivo, ranija istraživanja provedena u znanstvenom centru za prehranu u Sjevernoj Dakoti u SAD-u, ukazuju da još neke namirnice mogu usporiti gubitak koštane mase u kritičnim godinama koje slijede nakon menopauze. Tu su uključene jabuke, orasi, lješnjaci, grožđice, mahunarke, sok od grejpa i zeleno povrće.

Hrana nije neki čarobni štapić koji može imati trenutačni učinak na proces starenja. Međutim, razumna, zdrava prehrana – mnogo vlaknastih komponenti u namirnicama, voda, voće i povrće izrazitog kolora i bogati vitaminima – ima sasvim sigurno pozitivan efekt na ukupno zdravlje i izgled osobe.

dr. Ivo Belan

NIKAD NIJE KASNO

Nakon 50 godina ispravio nepravdu

Gotovo cijeli život pekla je savjest 60-godišnjeg Engleza Graema Jonesa, koji je prije pola stoljeća u nogometnoj utakmici između svoje i susjedne škole u posljednjim trenutcima nogometne utakmice napravio prekršaj na golmanu i zabio izjednačujući pogodak.

„Incident“ iz 1972. godine natjerao ga je da organizira novu utakmicu s istim momčadima, s ciljem da pobijedi bolji, s time da mu je za okupljanje svih igrača iz obiju momčadi trebalo čak 18 mjeseci. Na kraju je Graemova momčad izgubila 6-2, a on je kazao kako je nezadovoljan porazom, ali i da se konačno riješio stvari koja ga je proganjala iz daleke prošlosti te da mu je savjest sada čista.

Dakako, pravi povod utakmici bio je humanitarnog karaktera, osim okupljanja prijatelja iz djetinjstva, utakmica je poslužila i za prikupljanje novca za kupnju dresova za učenike njegove bivše škole te smanjenje osjećaja izolacije nakon pandemije koronavirusa. Za učiniti pravu stvar nikad nije kasno.

Agresija ili prosvjed?

Za nama su tri ljetna mjeseca koja ćemo pamtili po ekstremno visokim temperaturama zraka. Iako se u mjesecu rujnu približavamo jeseni, bit će još toplih dana. Stoga, osim redovitog rashlađivanja klima uređajima ili tuširanjem, moramo i dalje uzimati dosta tekućine, čuvati zdravlje i kondiciju - za prosvjed umirovljenika.

Mjesec srpanj pamtit ćemo i po prolasku nekoliko tzv. superćeljskih oluja koje su uzrokovale ogromne materijalne štete. Osobno ću dugo pamtili taj dan, jer me je jaki vjetar skoro srušio i u trenu sam izbjegla pad velikih grana s drveća. Stručnjaci ističu da visoka temperatura zraka i toplinski val imaju utjecaj na naše mentalno zdravlje. Vrućina utječe na naš mozak i kako raste temperatura oko nas, tako raste i temperatura među nama. Ljudi postaju razdražljivi i osjetljivi, smetaju ih razne sitnice. Kažu da je tijekom toplinskog vala učestalija razdražljivost koja se može manifestirati nasiljem ili agresijom.

Razlog zbog kojeg dolazi do pojačane razdražljivosti i smanjenja tolerancije na frustraciju je i taj što naš mozak pri visokim temperaturama počinje raditi na drugačiji način i zato ne uspijevamo izaći na kraj s „tankim živcima“. Vrućina utječe negativno na mozak i izaziva stres organizma pa je stoga važno se fokusirati na stvari koje volimo raditi, kako bi našu temperaturu i narav držali pod kontrolom. Osim toga, vrućina čini ljude umornima, čak i kada se ne izlažu većem naporu. Znanstveno je dokazano da vremenski uvjeti mogu utjecati na mentalno zdravlje, a vrućina i visoka temperatura zraka i količina vlage u zraku, imaju najveći utjecaj na raspoloženje i ponašanje. Jedno su želje, a drugo je stvarnost. Osim općih meteoroloških uvjeta, s kojima smo svi suočeni, postoji i poznata činjenica o sve težem životu umirovljenika, posebice onih s malim mirovinama.

Prema statističkim podacima preko 700.000 umirovljenika u Hrvatskoj živi ispod granice siromaštva. Svi mi imamo granicu do koje možemo nešto podnijeti, a onda dođe trenutak kada jednostavno puknemo! Netko se povlači u sebe, netko je depresivan, a netko ljut na sve oko sebe. Agresija i agresivno ponašanje može se manifestirati na različite načine. Može biti izražena samo u mislima čovjeka, a može biti verbalna agresija usmjerena prema drugim ljudima. Osobe treće životne dobi, u dobro uređenoj državi, dane provode zadovoljni, bez frustracija i stresa. Većina njih okruženi su ljubavlju i brigom svojih bližnjih, bilo da su u svom stanu, kući ili su sami odlučili živjeti u domu za starije osobe.

Nažalost kod nas je stvarnost sve drugo

osim mirnog života većine umirovljenika. Svakodnevno čujem tužne priče o borbi za puko preživljavanje s minimalnim iznosom mirovine, dok s druge strane cijene svakim danom lete u nebo. Osim toga, sve je više starijih osoba kojima je neophodna tuđa pomoć. Ne mogu si priuštiti niti odlazak u dom za starije, a niti platiti pomoć u kući.

„Očito je da je strpljenje umirovljenika pri kraju. Nezadovoljni svojim materijalnim položajem i statusom u društvu, traže veća materijalna prava“

U zadnje sam vrijeme saznala za tužnu sudbinu nekolicine starijih sugrađana. Gospođa Irma, udovica je bez djece, iako ima dobru mirovinu i ušteđevinu u banci, ne može dobiti smještaj u domu, u koji se prijavila prije nekoliko godina. Radi se tzv. društvenom domu. Naime, od nje traže da za nju netko mora jamčiti!? Gospodin Branko, koji ima 73 godine, bivši je glazbenik, udovac bez djece, teže se kreće sa svojih 100 kg, također ne može naći smještaj u nekom pristojnom domu. Kratko je bio u jednom privatnom smještaju iz kojega je izašao ogorčen ponašanjem zaposlenika prema njemu. Trenutno se o njemu brine bivša susjeda. Živi u njezinom stanu jer mu je uništena kuća u potresu u Glini. Gospođu Šteficu kćerka je, mimo njezine volje, smjestila prvo u jedan dom za starije, pa kasnije u bolnicu. Slično se dogodilo i gospođi Veri, umirovljenoj liječnici koju su sinovi (oba liječnici), nakon što je pala u stanu, protiv njezine volje smjestili u jedan dom i uopće ju ne posjećuju. Žalila se prijateljici da ju osoblje posjeti dnevno samo tri puta, kada joj donesu hranu i promijene pelene.

Svi su ti ljudi jako frustrirani. A teorije frustracije agresivno ponašanje tumače postojanjem prepreke, odnosno nezadovoljenja određene potrebe. Ljudi su dio društva i neizbježno u njemu djeluju tijekom cijelog svog života. Opće je poznato da umirovljenici, od kojih su većina s malim mirovinama, jedva preživljavaju. Posebno je teško onima koji su bolesni, jer si ne mogu priuštiti doplatu na razne lijekove, a ne mogu se niti kvalitetno hraniti. Unatoč

tome što ne možemo pobjeći od genetike ili kvalitete vode i zraka tamo gdje živimo, ipak možemo utjecati na kvalitetu svoga života prehranom, kretanjem, pozitivnim mislima ili javnim djelovanjem poput izlaska na prosvjed ili na glasovanje.

Očito je da je strpljenje umirovljenika pri kraju. Nezadovoljni svojim materijalnim položajem i statusom u društvu, traže veća materijalna prava. Udruge umirovljenika slušaju glas svojih članova koji traže prosvjede i rješenje problema vezanih uz poboljšanje općih uvjeta standarda života. Međuljudski odnosi, verbalni ili neverbalni, imaju za cilj uspostaviti psihički kontakt i određene odnose među strankama, pa se tako i s najavljenim prosvjedom želi od vladajućih dobiti jamstvo za ostvarivanje prava na dostojan život.

Postavlja se pitanje hoće li umirovljenici masovno izaći na ceste i zatražiti ono što im pripada ili će i dalje trpjeti nepravdu? Slušajući ovih dana razne komentare među prijateljima i poznanicima, svjedočim sve većoj napetosti među starijim sugrađanima. Kada sam ih pitala hoće li izaći na najavljeni prosvjed, većina su odgovorili potvrdno. Kažu da su povrijeđeni činjenicom da im je mirovina već u startu umanjena. Kao što kaže gospodin Nikola, izaći će jer nema što izgubiti. On će u 81. godini hodati sa svojom štakom. Kaže da s 39 godina radnog staža danas jedva preživljava s minimalnom mirovinom. Moja susjeda Jadranka, koja je nekada na tržnici mogla od plaće kupiti više kilograma voća ili povrća, a danas od mirovine jedva kupi pola kilograma, također je potvrdila izlazak na prosvjed. Svakodnevno čujemo kako je država jednima majka, a drugima, koji su u većini, tek maćeha.

Već nas danima u svim medijima bombardiraju o tobožnjem najvećem povećanju mirovina u Hrvatskoj. A zapravo se radi o usklađivanju mirovina s dijelom troškova inflacije. Prema tim vijestima umirovljenici će s mirovinom u rujnu dobiti „veliki“ iznos. To je uvreda za umirovljenike jer većina će dobiti tek koji euro više.

Da li od vrućine ili zbog sve veće brige i dileme, kupiti kruh ili lijek... platiti režije ili kupiti voće...naizgled normalni ljudi u određenom trenutku postanu agresivni. U kvartovskom kafiću, naše malo društvo, zapazilo je jedan stariji bračni par, koji se svakodnevno šeće s kućnim ljubimcem. Iznenadila sam se kada sam nedavno čula kako je ta, na prvi pogled pristojna dama, u dućanu ispred blagajne izvrijedala jednu gospođu, koja je zaboravila izvagati jedan artikl pa zbog nje morala čekati u redu. I zato, nemojmo trošiti svoju energiju na pojedinačne agresivne reakcije, već se zajedno legalno izborimo za naša nepravedno uskraćena prava. Slažete li se?

Drenka Gaković

Visok račun – novi teleoperater

Pitanje: Bila sam kod prijašnjeg teleoperatera 10 godina, a sredinom 7. mjeseca ove godine sam prešla kod drugog zbog jeftinije tarife koju su mi ponudili telefonskom prodajom i zadržala sam isti telefonski broj. Meni je to odgovaralo da ne moram po vrućini juriti po ulicama. Kada je stigao račun starog operatera za prvu polovicu srpnja užasno sam se šokirala jer je bio iznimno i neobjašnjivo visok. Pitala sam u njihovom info centru, ali samo su mi dali ispis duga koji moram odmah platiti. Ja to ne želim platiti, jer nisam trošila ništa više nego obično. Što da radim? (K.M., Zagreb)

Odgovor: Vjerujemo da se radi o raskidu ugovora prije ugovorenog vremena i da je Vaš stari operater u zadnji račun stavio i naknadu za prijevremeni raskid ugovora. Takve naknade za raniji prekid ugovora uobičajeno su određene ugovorima i općim uvjetima poslovanja na koji pristajemo kod sklapanja ugovora. Da li je to tako, možete vidjeti u stavkama vašeg zadnjeg računa starog teleoperatera. Račun bi trebao sadržavati pojedinačno iskazane temelje za svaku stavku i na kraju konačni ukupni iznos. Ako to niste dosad dobili, zatražite takav račun, pa tek onda platite. Također bi trebali pogledati vaš ugovor s ranijim teleoperaterom i njegove uvjete poslovanja da provjerite uvjete i rokove raskida ugovora. Nerijetko se mora u određenim rokovima unaprijed zatražiti raskid. Dakle, Vaš visoki iznos zadnjeg računa moguće nije vezan za vašu potrošnju već za prijevremeni raskid ugovora. Zbog toga je uvijek važno obratiti pažnju na sve stavke nekog ugovora kojeg sklapate i ne odlučivati bez svih informacija o posljedicama. Posebno kod ugovora na daljinu (telefonom, Internet prodajom...) koji su sve prisutniji.

Zadnja mirovina pokojnog supruga nije unesena u ostavinu

Pitanje: Nakon smrti supruga htjela sam podići ostatak njegove mirovine, ali su mi u Mirovinskom rekli da to nije uneseno u rješenje o nasljeđivanju i da nemam pravo na to. Smatrala sam da je dužnost javne bilježnice da upiše i mirovinu i sad ne znam što da radim. Naravno da mi je novac potreban, jer znamo da su troškovi pogreba nerazumno veliki, a moja je mirovina mala. (A.Ž., Sisak)

Odgovor: U ostavinskom postupku se utvrđuje ostavinska imovina temeljem podataka i dokaza koje daju nasljednici (a ponekad i ovlaštene osobe). Javni bilježnik koji vodi postupak nije dužan sam po službenoj dužnosti utvrditi što sve čini ostavinsku imovinu. Savjetujemo da sudu prijavite naknadno pronađenu imovinu (razliku zadnje mirovine), priložite dokaze i zatražite naknadni ostavinski postupak i za to, koji će onda provesti javni bilježnik. Tada će se postupak provesti i za tu naknadno pronađenu imovinu jer je ona neriješena. S novim pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju za tu naknadno pronađenu imovinu, nasljednik se može legitimirati prema Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje i zatražiti isplatu razlike mirovine pokojnog. Iako to izgleda formalno, potrebno je poštovati zakonsku proceduru.

Poslodavac ne plaća sve doprinose zaposlenom umirovljeniku

Pitanje: Do kraja prošlog mjeseca bio sam zaposlen kao umirovljenik kod privatnika, na četiri sata dnevno. Međutim zadnja četiri mjeseca nije

mi uredno i na vrijeme plaćao plaću i doprinose, a nikad nisam dobio nikakvu platnu listu. Kada bih se pobunio, naknadno je nešto platio. Sada mi je dužan dvije plaće, a čujem da je u blokadi. Što mogu učiniti? Da li da angažiram odvjetnika, strah me stečaja o kojem ostali pričaju. Nisam siguran kakva su moja prava jer sam umirovljenik. (M.M., Dugo Selo)

Odgovor: Svakako pisanim putem zatražite plaćanje svih dugovanja od poslodavca po osnovi vašeg radnog odnosa i sačuvajte dokaz o vašem zahtjevu (npr. urudžbirajte, ili pošaljite poštom s povratnicom). Ujedno zatražite dostavu platnih lista. Savjetujemo vam da više ne radite za tog poslodavca, već nastojte postići njegovo plaćanje nastalog duga. U takvoj vrsti sporova, u kojima je čak prijeteci stečaj, dobro je i korisno imati stručnu odvjetničku pomoć specijaliziranog odvjetnika. To više jer će odvjetnik vidjeti koje postupke treba pokretati ovisno od statusa poslodavca i pazit će na rokove koji su u radnom pravu jako važni i strogi. Kada ste u radnom odnosu temeljem ugovora o radu kao umirovljenik, Vaša su zakonska prava ista kao i prava svih radnika (razmjerna radnom vremenu), dakle i onih s punim radnim vremenom. Dakle, nevažno je da li ste umirovljenik ili ne i da li radite puno radno vrijeme ili pola.

Bivši partner mi osporava suvlasništvo stana

Pitanje: Prije 10 godina kupila sam zajedno s tadašnjim partnerom stan. Upisali smo se u zemljišne knjige kao suvlasnici svaki u 1/2 dijela kako je i bilo u kupoprodajnom ugovoru. On živi u tom stanu, a ja sam dolazila povremeno. Sada mi je zabranio dolazak i tvrdi da nemam nikakvo pravo i ako mi nije jasno da ga tužim. Već dvije godine ne dolazim u stan i bojim se njegovih poteza, jer tvrdi da će dokazati da je dao veći udio u kupnji stana. Može li mi oduzeti moj dio stana i kako da ja ostvarim svoje pravo? (C.M., Split)

Odgovor: Upis u javni registar, zemljišnu knjigu, te izvadak iz zemljišne knjige je javna isprava i dokaz Vašeg vlasništva, odnosno suvlasništva stana. Osoba koja tvrdi suprotno mora pokrenuti postupak poništavanja tog upisa, ili samog ugovora o kupoprodaji. Vi ste do tada neosporni vlasnik i imate sva vlasnička prava i obaveze. To znači da imate pravo korištenja, posjeda, raspolaganja pa i prodaje svog suvlasničkog dijela. Vaša prava su zaštititi svoje vlasništvo i posjed od osobe koja vas u tome onemogućava i u vezi s tim imate više mogućnosti. Ukoliko postoje zakonski uvjeti i potreba možete dići tužbu zbog onemogućavanja suposjeda. Kod takve tužbe važni su rokovi pa je tu potrebna stručna pomoć specijaliziranog odvjetnika. Nadalje, imate mogućnost zatražiti diobu suvlasništva, pa ukoliko se to ne riješi dobrovoljno, i ukoliko stan nije moguće podijeliti na dvije jednake cjeline, tada možete ići na civilnu diobu tj. sudsku prodaju nekretnine i diobu novca sukladno suvlasničkim udjelima.

Naravno da možete zatražiti ili ponuditi dobrovoljnu isplatu suvlasničkog dijela jedan od drugoga, ili zajednički prodati nekretninu i tako pokušati dobiti više koristi. Sudska prodaja je skupa i iziskuje velike troškove i manje novca u konačnici.

„Oduzimanje“ vašeg suvlasničkog dijela samo temeljem nećijih tvrdnji i možda zastrašivanja, nije pravno relevantno pa Vam savjetujemo da ne potpisujete neke dokumente u vezi s tim bez stručne pomoći.

pravni
savjeti

Odgovara:
Štefica Salaj
dipl. pravnik

Besplatno
pravno
savjetovanje
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/4655111/244
ili 01/4615797
e-mail:
suhsavjetovaliste
@gmail.com
ili
[https://www.suh.hr/
savjeti/pitaj-pravnika/](https://www.suh.hr/savjeti/pitaj-pravnika/)

Mirjana Peša, predsjednica Podružnice SUH-a Zadar

Družimo se, kad već nemamo novca

„Bilo bi lijepo kad bi se uvela 13. mirovina, da pred novogodišnje praznike dobijemo još jednu mirovinu“

Mirjana je rođena prije 72 godine u slovenskom Portorožu, kako kaže slučajno, jer su joj roditelji zapravo porijeklom iz Zatona kraj Zadra. Otac je bio „vojno lice“ pa je prvih pet godina života provela u Sloveniji, no otac se silno želio vratiti kući pa je uspio ishoditi premještaj u Zadar. Od Slovenije su ostale tek poneke uspomene, ali i slovenski jezik kojeg i dalje zna pričati, iako je kao mala djevojčica napustila tu zemlju.

S bivšim suprugom Mirjana je dobila dvoje djece. Kazala nam je kako baš i ne voli javno pričati o svojoj obitelji, pa nam nije htjela otkriti imena svoje djece, tek je rekla kako ima 54-godišnjeg sina koji radi kao kapetan na jednoj jahti, te 49-godišnju kćer koja je završila kozmetičku školu te sada živi u Šibeniku sa suprugom.

Sin joj pak ima kćer koja je krenula sličnim stopama, odnosno nedavno je diplomirala pomorsko pravo na Pomorskom fakultetu u Splitu. Mirjanina kćer pak nema djece.

„Suprug mi je bio pomoćnik, te sam umjesto klasičnog zaposlenja zapravo radila kao odgajateljica svoje djece, te kad je došlo vrijeme i organizacijske poslove oko izgradnje te uređenja kuće“.

Nakon rastave od supruga završila je za floristicu (cvjećarku) te se jedno vrijeme bavila prodajom cvijeća.

„Otvorila sam vlastitu cvjećarnu, sama sam u njoj radila, ali nakon pet godina postalo je prenaporno i nisam više mogla sama, pa sam je morala zatvoriti. Kasnije sam radila i u kuhinji jednog restorana kao kuharica. Ali moja ljubav je i dalje cvijeće“.

No, cvijeće nije njezina najveća ljubav. Naime, ono što je daleko najviše ispunjava je ples.

„Plesom se bavim već 40 godina, a isto tako usporedno i s folklorom. Naime, završila sam dva semestra škole folklor, točnije Ansambla narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO, kod gospodina Ivana Ivančana, umjetničkog voditelja tog ansambla“.

Mirjana tako redovito sudjeluje u organizaciji plesnih folklornih susreta u Zadru i uživa u tome. Za predsjednicu Podružnice SUH-a Zadar izabrana je početkom 2023. godine, nakon što je nekoliko godina bila članica.

„Sada kada sam preuzela vodstvo podružnice glavni cilj mi je povećati članstvo i organizirati češća okupljanja umirovljenika. Naime, kada pričam s našim članovima, većinu njih najviše tišti samočać. Stoga starije osobe treba poticati na druženje, a nema boljeg druženja nego kad se u prostorijama podružnice pronađete sa svojim vršnjacima, koji imaju iste ili slične probleme, i razumiju vas jer su i oni u sličnoj situaciji.“

Cilj joj je, kaže, uvesti i više aktivnosti u podružnicu, održavati radionice ili uključivati članove u plesne skupine, ali i uvesti sportske aktivnosti koje se ne bi trebale zanemarivati ni u starosti s obzirom na zdravstvene koristi koje donosi.

S obzirom da nije ispunila uvjete za ostvarenje mirovine, Mirjana ostvaruje pravo na nacionalnu naknadu za starije osobe. Riječ je o pravu za koje se izborio upravo SUH, te sada primatelji te vrste pomoći dobivaju 120,71 euro, a od nove godine će dobivati 150 eura. Dakako, trenutni iznos dovoljan je tek za podmirenje režija, ali Mirjana kaže da je bilo kakva pomoć države dobro došla. Upitali smo Mirjanu od čega onda živi.

„Naslijedila sam nekretninu

te od iznajmljivanja uspijem uspijem solidno živjeti. No, evo ispred moje kuće često vidim starije osobe, umirovljenike, kako prebiru po kantama za smeće, uglavnom to rade rano ujutro da ih nitko ne vidi jer se srame. To je teško za gledati“.

No, Mirjana kaže kako ima i dosta umirovljenika u njezinoj blizini koji žive jako dobro, ali zato što su povratnici iz zapadnoeuropskih zemalja, pa ujedno imaju i iznadprosječne mirovine za hrvatske uvjete.

„Nažalost, još smo daleko od tog nekog zapadnog standarda, ali vjerujem da će s vremenom biti bolje“, optimistična je Mirjana.

Kako prati rad Središnjeg ureda SUH-a, izrazila je veliku podršku umirovljeničkim zahtjevima, među kojima kao najbitnije ističe novu formulu usklađivanja mirovina te da se uz redovno usklađivanje uvedu i izvanredna kako bi mirovine dosegnule barem 50 posto prosječne plaće.

„Svakako mi je zanimljivo i uvođenje 13. mirovina koja bi se dijelila jednom godišnje. Bilo bi lijepo kad bi na primjer pred novogodišnje blagdane svi dobili još jednu mirovinu. Cijene su puno više rasle u odnosu na mirovine posljednjih godina, moramo gledati svaki euro kako bismo izgurali mjesec. Umirovljenici nose cipele od maksimalno 20 eura vrijednosti, a tolike godine su se mučili, crčili, radili, a ne mogu ni sjesti u kafić i platiti si kavu koliko im je skupa“.

Kao izlaz iz teške svakodnevnice Mirjana preporučuje druženje, novca ionako nema, ali zato starije osobe se ne smiju socijalno izolirati jer to može biti pogubno po njihovo zdravlje.

Igor Knežević